

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
pentru oras și interurban
Nr. 750.

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se in-
nanolază

ROMÂNUL

După eșuarea tratativelor.

— Articol din afară. —

II.

Din declarațiile contelui Tisza făcute în parlament încă înainte de discursul său asupra tratativelor, din însuși acest discurs, din atitudinea opiniei publice ungurești, se vede acum mai limpede ca ori când înainte că modalitatea în care Ungurii ar dori o înțelegere cu noi, e diametral opusă modalității sub care noi am fi aplicați pentru o înțelegere cu ei. Deosebirea între punctul nostru de vedere și între punctul de vedere al guvernului e așa de mare, încât văzută dela început aceasta deosebire se putea proroci cu siguranță eșuarea tratativelor. Astfel că mulți ne întrebăm: cunoscută aceasta prăpastie ce ne desparte cum a avut și contele Tisza și bărbații noștri de încredere o răbdare așa îndelungată, încât să-și iee sarcina de-a arunca un an de zile mazeră pe perete? Și unii și alții știau dela început că nu se va alege nimic din tratative îndată ce contele Tisza se puse în pragul statului național-maghiar-unitar și de acolo a declarat că nu se mai mișcă, și îndată ce ai noștri știau că sub o astfel de condițiune nu se pot depune armele ofensivei. Erau doar convinși că chiar de-ar fi ei aplicați la asta, se vor ridica îndată zeci și sute cari să ridice armele aruncate. Nu ne putem explica cursul lung al tratativelor decât în două feluri: sau a fost într'adevăr mare presiunea din afară, în urma noilor necesități ale politicii externe austro-ungare, ori apoi ai noștri vor fi băgat de seamă că guvernul actual nu e străin de realizarea deplină a idealului nostru politic,

numai cât azi nu află de oportună tăierea nodului gordian dintr'odată. Dacă e adevărată alternativa primă, tratativele n'au putut să înceteze, deoarece n'a încetat nici o chestiune de politică externă a monarhiei, dintre acele cari ar fi forțat tratativele. Dacă e adevărată alternativa a doua, tratativele de până acum au trebuit să fie numai un început.

Noi însă nu putem intra într'astfel de considerații, noi trebuie să ne mărginim la rezultatele pipăibile, și nu putem trece în domeniul combinațiilor, deși acestea din urmă ni se înbie cu insistență în urma marelui pas pe care l'a făcut istoria Europei răsăritene prin războiul balcanic.

Din ceea ce ni s'a dat negru pe alb ca rezultat al tratativelor nici n'avem dreptul să trecem în domeniul combinațiilor; nu reese din acest rezultat nici o reală presiune externă, nici aplicarea guvernului ungar de-a ne recunoaște pe viitor ca o națiune împreună alcătuită de stat, bucurându-ne de toate drepturile ce se cuvin și trebuie să le deprindă în libertate o națiune, pentru fericirea patriei comune. Reese numai ceea ce noi știam de mult: piedeca unei apropieri între aceste două popoare e baza mincinoasă pe care se razimă constituția de azi a Ungariei. Ceea ce e nou pe urma tratativelor residă în faptul că această piedecă a fost recunoscută în mod oficial din partea puterii de stat ungar atunci când contele Tisza a primit și el baza mincinoasă a constituției de azi, ca bază reală. Baza mincinoasă e: s'a creat pe hârtie o singură națiune alcătuitoare de stat în Ungaria, cea maghiară, pe când în aceasta țară mai mult de jumătatea locuitorilor o constituie națiunea română, slavă și germană. Dacă sub numele

de „națiune politică ungară” s'ar înțelege că poporul maghiar, poporul român, slav și german, bucurându-se de aceleași drepturi, constituie o națiune politică, — n'ar fi nici o piedecă pentru rezolvirea problemei de naționalități în Ungaria. S'ar porni atunci dela o realitate, și nime n'ar putea bate apă în piuă. Dar acest termen constituțional, aceasta numire pusă pe hârtie, s'a interpretat în toate timpurile, — dela dualism încoace mai ales — din partea puterii de stat așa că unul singur dintre popoarele acestui stat, cel maghiar are dreptul de-a fi și a se manifesta ca națiune politică în cadrele Ungariei. Ei adevărat au confundat dela început termenul de „națiune politică ungară”, cu însuși poporul maghiar, și au decretat o singură națiune politică ungară în înțelesul că numai poporul maghiar există între confiniile acestei țări. Creedând pe hârtie o singură națiune li s'a părut că pot schimba și realitatea: pot crea un singur popor în cadrele statului, pe cel maghiar.

Aici e începutul tuturor răutăților; pentru că altceva e să tragi concluzii dintr'o concepție politică ce corespunde realității, și cu totul altceva să cerci a pune în aplicare o concepție pur ideologică. Realitatea e singurul adevăr pe baza căruia se pot cârmui popoarele spre mulțumirea lor și întărirea patriei.

Până când aceasta realitate nu va fi văzută și apreciată după covârșitoarea ei importanță, la noi nu poate fi vorbă de nici o pace. Până nu vom avea bărbați de stat cari să se convingă din experiență de ființa reală a popoarelor nemaghiare din țară, de numărul lor real, de viața lor etnică deosebită, — nu vom avea cu cine să purtăm tratative.

Din eșuarea tratativelor, din declarațiile

Un eveniment național.

„Domnul notar”, drama dlui Octavian Goga la Teatrul Național. —

București, 2 Martie n.

S'au rupt, după un an de zile, tratativele fruntașilor partidului național cu primul ministru Tisza, dar firul unității noastre culturale, care se urzește de zeci de ani, încinge tot mai puternic sufletele românești despărțite prin hotarele politice. Pe scena prea puțin estetică a camerei deputaților dela Budapesta, bravul Alexandru Vajda-Voevod era trimis la București de fanatici ai sovinișmului unguresc chiar a doua zi, după ce pe scena măreață a Teatrului Național din metropola culturii românești triumfase poetul reprezentativ al suferințelor, luptelor și aspirațiilor naționale cari sbuciumă de sute de ani sufletele neamului nostru din Ardeal și Ungaria. Deputatul Alexandru Vajda-Voevod și tovarășii săi de credințe politice vor rămânea în focul războiului constituțional pentru drepturile neamului nostru, ori cât ar dori vrășmașii să-i silească a părăsi câmpul de bătălie. Vor veni însă la București, tot mai stăruitoare, faptele și tendințele culturale românești, încătuseate în regatul vecin.

Drama dlui Goga smulge vâlul ce acoperă tragedia reală a Românilor de sub stăpânirea ungurescă. Poetul, luptător el însuși în fruntea fraților de suferințe, ridică numai un colț de vâl, înfățișează în lumina adevărului artei numai

câteva personaje dramatice, în cuprinsul unui sat, dar simțim și vedem în umbră desfășurarea surdă a dramei ce frământă și srudivie un neam întreg

De aceea reprezentarea piesei dlui Goga, așteptată cu nerăbdare și primită cu entuziasm, a luat proporțiunile unui eveniment național. Urmăresc de zece ani reprezentațiile Teatrului Național, am văzut și am aplaudat succesele glorioase ale dramelor dlui Delavrancea, cari au fost un mare eveniment cultural, însemnând renașterea dramei noastre istorice. Am fost martorul atâtor succese frumoase ale teatrului nostru modern. Dar nu mi-a fost dat să asist, până Duminecă seara, la o manifestare atât de caracteristică a conștiinței naționale în cuprinsul Teatrului Național, la o participare atât de vie, uneori chiar furtunoasă, a publicului întreg, răpit de puterea și de actualitatea dramei ce se reprezenta, răscolind în sufletele celor de față drama ce se petrece în Ardealul românesc zi de zi, an de an, veac de veac.

Triumful dlui Goga, în prima sa operă dramatică, îmi amintește cel dintâi triumf de acum opt ani, când au apărut în volum poeziile cântăretului „pătimirilor noastre”. Astăzi ca și atunci, d. Goga s'a înălțat în ochii noștri pe aripile sufletului național, pe aripile neamului care l'a merit să-i fie cea mai curată expresiune literară pentru toate durerile și nădejtile.

Chiar aspectul salei Teatrului Național îți spunea că se va petrece o manifestațiune neobișnuită. Intelctualitatea și elita capitalei um-

pleau loji și staluri, iar în fund și pe galerii se înghesuia tinerimea. Printre alți bărbați de seamă am zărit pe d. ministru Mortun, pe Delavrancea și mulțime de scriitori.

Din clipa în care se ridică cortina, iluziunea dramatică pune stăpânire pe suflete și emoțiunea crește, cu fiecare vorbă a personajilor, cu fiecare scenă, cu fiecare act. Dela prima mișcare presimțim drama ce se va desfășura, cutremurând sufletele. Iată-ne în casa „Domnului notar” Traian Văleanu, tristul erou al piesei. Suntem în satul Lunca, în ajunul unei alegeri de deputat. Notarul, asistat de candidatul guvernamental, Ieronim Blezu, funcționar superior în ministerul din Budapesta, împarte jandarmilor străjnice ordine pentru alegerea de mâne. Ieronim Blezu și notarul, amândoi renegați, de teapa lui Burdea, Siegescu, Mangra, discută șansele reusitei, arătându-și tot disprețul de parveniți pentru poporul care ține să aleagă pe Ionuță Florian, candidatul partidului național, susținut și de țărănul fruntaș Nicolae Borza, socru notarului. Nevasta notarului, fiica lui Borza, suflet chinuit de teroarea sotului, ospătează cu multă sfială și umilintă pe Măria Sa candidatul dela Pesta, Țărănul Mitruț, pristavul satului și agentul notarului, raportează că sătenii nu vreau să știe de renegatul Blezu, îl socotesc vândut Ungurilor, spun că e făcut cu o jidoavcă și câte altele. Văzând primejdia, notarul se hotărăște să cheme pe socru-său, care nu-i mai calcă în casă de doi ani, și să-i ceară a trece de partea stăpânirii. Notarul pleacă în sat cu Măria Sa,

te și cio-
turi foarte
înfa execu-
eac totfelul

în ziarul
nostru.

deosebită
având
ă am
lin

și discursul contelei Tisza ne convingem că nu-i el bărbatul care să taie nodul gordian al chestiunii naționalităților din Ungaria. Din declarațiile lui avem mărturisirea oficială că guvernul actual, fidel întru toate antecesoriilor, vrea să cârmuiască țara după litera constituției create fără bază reală, interpretate mai ales fără nici o considerare la realitatea ce stăpânește în țară, la poparele deosebite ce o constituie.

Nouă ni se pare că, sfârșite tratativele prin astfel de declarații, nu s'a făcut nici un pas înainte pentru stabilirea relațiilor frățești ce trebuie să existe între popoarele unei țări. Ne mirăm deci de optimismul contelei Tisza exprimat în cuvintele „că deocamdată tratativele n'au dus la rezultat mulțumitor”, ne mirăm și de optimismul unor bărbați ai noștri cari apreciază în măsură prea mare rezultatele tratativelor.

Se spune și se scrie că rezultatele aceste ar fi cam următoarele: Guvernul ungar recunoaște partidul național român și declară că n'are încătrău: trebuie să-l lase să existe, deși i-ar mai plăcea să nu fie. A doilea rezultat e că înșiși puterea de stat ungar se vede silită a nu ne mai socoti ca o cantitate neglijabilă și intră cu noi în tratative. Al treilea rezultat e că în mod oficial s'a recunoscut că nu suntem tratați pe baza egalității în cadrele acestui stat, și, al patrulea rezultat, că s'a luat cunoștință și străinătatea, și guvernele ungurești pe viitor nu vor mai putea da comunicate străinătății despre egala noastră îndreptărire.

Rezultatele aceste sunt într'adevăr favorabile nouă. — favorabile mai ales considerând situația de azi în politica externă a monarhiei austro-ungare, dar nu sunt de așa fel încât să ne îndreptătească optimismul în ce privește apropierea între unguri și noi, întru cât am fi lăsați ca noi și ei să rezolvim această chestie. Căci doar partidul național român a existat și fără recunoașterea guvernelor ungare, ba până la ordinașia lui Hieronymi, chiar cu consenzul taciturn al guvernelor; dacă până acum la părere am fost socotiți de ei ca o cantitate neglijabilă, în realitate

ne-au apreciat totdeauna foarte mult, căci doar toată politica lor din deceniile din urmă s'a desfășurat numai ca să slăbească aceasta „cantitate neglijabilă”, și doar e lucru știut că de cine nu te temi nu-l ataci; recunoscându-se oficial că nu suntem tratați frățește, tot oficial s'a făcut declarația că de pildă „de executarea legii de naționalități din 1868 nici vorbă nu poate fi”; s'a recunoscut oficial că ni se cad unele fărâme de drepturi, dar nu drepturi întregi; în sfârșit că s'a făcut lumină în străinătate despre stările anormale dela noi, vom spune că lumină a fost și până acum pentru toți cei nepreocupați, iar cei preocupați, cu toată lumina ce s'a făcut acum, vor fi gata să închidă ochii îndată ce situația externă se va schimba. De altfel mai credem că străinii nici odată nu ne vor mântui decât în măsura în care le putem fi lor de folos.

Totuși sunt între noi oameni optimiști cari dau acestor rezultate importanță cu mult mai mare decât au în realitate. Dacă veniam cu aceste rezultate înaintea generației dela 1860—1870, de sigur le-ar fi socotit foarte neînsemnate. Unora dintre noi li se par însă mari, și, într'o privință fenomenul se poate explica. Generația de azi, îmbibată de cultura maghiară pe de o parte, crescută sub cea mai deplină desfășurare a șovinismului maghiar pe de altă parte, obicinuită cu un cer vecinic plumburiu, în cea dintâi spărtură de nor îi pare că zărește soarele, deși e abia o neînsemnată steluță. Mulți din generația de azi prin cultura și educația lor, prin sistemul de oprire politică, au ajuns, în privința priceperii și simțirii idealului nostru politic, nu înaintea generației dintre 1860—1870, ci cu mult înapoi ea. Se va adevăra constatarea aceasta când se va scrie istoria luptelor noastre politice, după cum a hotărât comitetul nostru național.

Ne par rezultatele mari numai în urma opresiunii politice mari din deceniile din urmă și prin întunecarea idealului nostru politic. Nu sunt mari rezultatele aceste pentru noi, ci realitatea din care au pornit constituie o oprire însemnată în politica de opresiune a guvernelor ungare față de noi. Nu pentru noi ci pentru ei sunt însemnate, în orientarea lor

pentru viitor. Impresia cu care rămânem în urma tratativelor e aceasta: „Inșiși Ungurii își zic: până aici și mai departe ba cu politica noastră de șovinism național”. Aparența cel puțin, ne lasă aceasta impresie. Ca și când prin guvernul actual ar vorbi însuși instinctul de conservare al rasei maghiare și i-ar spune: „Mai înmulțind încă măsurile de oprire națională a altor popoare, ne săpăm groapa nouă înșine”.

Bine să băgăm de seamă: tot ce-a fost aplicat contele Tisza să ne dea nu era decât retezarea unghiilor șovinismului unguresc din ultimele trei decenii, și în rândul cel dintâi chiar în interesul națiunii maghiare, cum de altfel a și accentuat în discursul său din parlament.

Dar dela rățezarea unghiilor șovinismului unguresc din ultimile trei decenii, până la acordarea drepturilor legate de ființa poporului românesc, este o depărtare uriașe. A pune stavili șovinismului lor nu înseamnă că punctul nostru de vedere ar fi câștigat, ci că se întăresc ei înșiși, că contele Tisza a văzut primejdia șovinismului pentru poporul maghiar. Cum se poate altfel explica că premierul deazi s'a declarat că unele măsuri de îndreptare le va lua, le va duce în îndeplinire chiar eșuând tratativele?

Nu! Cu episcopia de Hajdudorog curentul șovin al politicii maghiare și-a ajuns culmea. După atacarea unei părți însemnate a neamului nostru în ce avea mai scump, în biserica lui națională, nu mai avea ce să urmeze decât anarhia deplină. Contele Tisza și-a dat seama că-i consult pentru Unguri să retireze, dar nu de pe adevăratul și marele câmp de luptă al statului național-maghiar-unitar și al singurei națiuni politice, cea maghiară, ci numai din fortărețele durate la repezeală afară de câmpul de luptă, de oamenii cari nu pricep ce primejdie pot aduce pe cap poporului întreg niște avanposturi nebune și neodihnite, de cari nu era nici o lipsă.

Dacă noi n'am putut face nici pe-o clipă pe contele Tisza să înțeleagă că dărâmarea acestor fortărețe ridicade de scriinții în defavorul națiunii maghiare, că rechemarea avanposturilor alcătuite din trăsăriți, nu poate

Ieronim Blezu, pe care nu știe cum să-l mai slugărească, iar socru-său vine 'n casa cea urgisită, unde lăpădatul de neam și lege își bate joc de scumpa sa odraslă, pe care a îmbrăcat-o în straie nemtești, voind să o prefacă după lumea din tabăra vrăjmașă. Este plină de poezie duioasă revederea între tată și fiică: bătrânul povestește soției notarului și credincioasei servitoare Lina despre isprăvile din războiu ale lui Stoia Căprarul, figură legendară în sat, stinsă chiar acum în sărăcie și jale. Deodată apare notarul, care gonește cu necaz și ură pe femei, rămânând singur cu socru-său. Este scena culminantă, care încheie actul întâi: conflictul izbucnește puternic și masiv. Cei doi adversari, reprezentând două lumi ce se dușmănesc de moarte, prin firea lucrurilor, se ciocnesc dăr. Notarul, furios și brutal, — țărânul liniștit și demn, străfulgeră în vorbele lor două concepții, fatal menite să nu se împace: de-o parte surtucării înstrăinați, de altă parte țărâni legăți de pământ. Cortina cade și întreaga sală aplaudă furtunos pe autor și pe actori; i se fac poetului adevărate ovațiuni, cari se adresează tot atât de mult eroilor reali ai dramei celei mari, eroi ce luptă și suferă departe...

În actul al doilea, mâna sigură a poetului smulge vălul ce ascunde patimile și păcatele inimii cari complică și înăspresc acțiunea dramatică. Suntem la miez de noapte, în ograda lui Oprea din Spini, la capul satului, în marginea pădurei. Toderas, flăcău din sat, care iubise odinioară pe Ana, nevasta notarului, iar acum

căzuse în darul beției, din desnădejde, — conduce pe socrul notarului la casa blestemată unde ginere-său face dragoste cu Otilia, fata lui Oprea, venită din București; acolo petrecuse opt ani în case boieresti și se dase stricăciunii, în aventuri galante pe la „Flora”, cu chefură, lăutari și crai de mahala. Jandarmii puși de notar păzesc păcatul adulterului. Pe-o fereastră, socrul și Toderas constată ticăloșia; socrul revoltat până 'n adâncul inimei, pleacă să-și aducă fata, ca să-i arate că notarul nu mai poate fi vrednic de ea. Într'aceea alegătorii candidatului naționalist, îndemnați de Toderas, năpădesc în ograda lui Oprea să-i ceară notarului liberarea unui tovarăș al lor arestat de jandarmi. Notarul, spăimântat, chiamă prin Mitrut ajutorul jandarmilor, cari vin în goană, s'aruncă asupra țărânilor, împrăstie mulțimea cu armele, leagă pe tata socru și cortina cade asupra scenei de teroare...

Al treilea și ultimul act se petrece după alegere; jandarmii au tras în alegători și candidatul guvernamental și-a dobândit mandatul pătat de sânge. Scena ne înfățișează cancelaria notarului. Toți oamenii din sat s'au revoltat de cele săvârșite din porunca notarului și de păcatele lui. El părăsește și sluga sa credincioasă, Mitrut, care îi aduce cărja de pristav, se întoarce pocăit la credința strămoșească și pleacă în țara românească, să se bage mai bine slugă — la Român.. Nevasta notarului, îmbrăcată iarăși în haine țărânești, pleacă și ea din casa bărbatului, strângându-și toate lucrurile; s'a săturat de traiul și

osânda de roabă umilită. Notarul o gonește și pe ea ca pe Mitrut și ca pe servitoarea Lina. Apare acum vrednicul preot Solomon Nicoară, în numele satului, în fruntea căruia stă cu bărbăție, și cere notarului să-și dea dimisia, să plece din sat, că s'au revoltat țărânii. Îndărjit la culme, notarul pune mâna pe pușca de vânătoare și vrea să tragă în preotul care-i rostise judecata într'un avânt eroic. Dar preotul își descoperă pieptul falnic și așteaptă cu resemnare, până ce mâna furiosului notar cade neputincioasă... Scena e măreață, de un dramatism sgudulitor. În sală izbucnesc accente de revoltă în contra notarului, precum s'auziseră și în contra jandarmilor în actul II... O clipă este atât de covârșitoare iluziunea dramatică, hrănită de conștiința națională a publicului, încât te crezi în vârtejul adevărat al vieții românești de departe... Pe scenă, acțiunea dramatică se precipitează în salturi tot mai repezi. Preotul se depărtează, ca să se pună în fruntea satului, și în fața notarului se ivește socrul bătut și rănit de jandarmi, de-abia scăpat din mâinile lor. El vine să se răfuiească, să-și ceară cinstea și averea distruse de ginerele nelegiuit, pe când notarul îngrozit de revolta satului cheamă zadarnic ajutorul jandarmilor plecați din sat. În neputința și exasperarea sa, notarul își măturăsește toată ticăloșia, calcă 'n picioare tot ceea ce are sfânt neamul său și bătrânul țărân schingiuit de sbirii săi, ba vrea să sfarme și sfânta icoană din perete. În clipa aceasta, de

să fie considerată de noi ca o concesiune națională, dacă nu l-am putut convinge să cuteze a privi realitatea în față și să vadă Ungaria cea poliglotă, dacă nu l-am putut capacita să ne dea locul ce ni se cuvine ca națiune în cadrele acestui stat, — desigur că nu e vina noastră.

Adevărul însă totuși e acesta: Aceasta renăscătoare deschidere a ochilor nu se poate face prin tratative ci prin măsurarea forțelor, și noi ne-am îngrijit prea puțin în timpul din urmă ca forțele noastre să crească. Și, în această privință, suntem vinovați că n'am putut deschide ochii contelui Tisza, să vadă realitatea, să vadă Ungaria poliglotă și mai ales să vadă o puternică și bine organizată națiune română.

PROCESUL DE AGITAȚIE AL ROMÂNILOR DIN HAJDUDOROG. Actele procesului de agitație intentat părintelui Gheorghe Murășan din Mofținul-mic și poporenilor săi, au sosit delă ministerul de justiție la tribunalul din Sătmar, care a fixat dezbaterile pe ziua de 23 Aprilie.

Această știre desminte fantaziile unor ziare maghiare, după cari guvernul ar fi casat acest proces de agitație, și smulge presei ungurești o armă infamă, de care nu încetau în timpul din urmă să se folosească.

În atmosfera asta tulbură se va debate și acest proces, poate în același fel cu al Rutenilor „schismatici”.

Poporenii inculpați — după cum ni se scrie — sunt liniștiți și declară că vor protesta cu toată puterea împotriva nedreptății ce li s'a făcut și li se face. Toate suferințele prin cari i-a trecut administrația ungurească, n'a făcut altceva decât i-a întărit, i-a făcut mai demni ca în oricare alte ceasuri ale vieții.

Credincioșii din Mofținul-mic își vor ști suporta demn suferințele, vor ști trece și peste acest proces, pentru a sfârși tot așa de frumos și de hotărâți precum au început.

Propaganda antiromânească. „Asociația maghiară de știință socială” pornise anul trecut o anchetă, pentru studierea chestiunii de naționalitate. Rezultatul acestei anchete îl publică Dr. Iosif Ajtay într'un volum, fiind acum la ordinea zilei. Dăm în rezumat scurt concluziile la cari s'a ajuns în urma anchetei:

Chestiunea de naționalitate se transformă în lupta unor elemente potrivnice: de o parte stă statul, care concentrează, de cealaltă parte

stau naționalitățile cu tendința de a sparge unitatea de stat. Evoluția modernă duce spre crearea unor state mari și puternice, totodată spre o organizație economică mai înaintată. De regretat că la noi nici statul nici societatea nu a luat lupta fâțișă cu mijloacele ce-i stau la dispoziție, pentru apărarea intereselor maghiare. Guvernele succesive urmează politică individuală față de tendința naționalităților. Bărbații de stat consideră și chestiunea de naționalitate ca pe un lucru ușor, la care se pricep toți.

Cercurile științifice maghiare au greșit prin aceea, că nu au studiat amănunțit această chestiune și astfel au lăsat să se desvolte această știință de stat falsă, care sub firma sociologiei și modernismului favorizează tendința separatistă a naționalităților și slăbește temelia ideii maghiare de unitate.

Chestiunea aceasta nu poate fi rezolvită prin un singur mijloc, pentru că în mii și mii de puncte continuă lupta între principiul maghiar și tendința naționalistă. De aceea trebuie concentrată deocamdată pe teritoriul locuit exclusiv de maghiari, care formează două treimi din țara întreagă: natalitatea crește, pământul e fertil, aci se trăge și populația săracă din munți. Aci trebuie întărită maghiarimea prin parcelarea proprietăților mari și prosperarea orașelor prin retele de căi ferate etc.

În ținuturile locuite de naționalități trebuie împiedecate grunările după naționalitate prin mijloace economice și culturale și colonizări în stil mare. Orașelor trebuie să li se dea caracter curat maghiar. În ținuturile locuite de naționalități să se trimită funcționari unguri, cărora să li se acorde toate favorurile morale și materiale pentru ca să poată lucra cu succes.

Trebuie statificate preparările, supraveghiate învățătorii confesionali, și ridicată scoli de stat pînă la naționalități. Dar nu trebuie ridicate scoli medii prin ținuturile înapoiate, cari dau numai agitatori.

Deci atât statul maghiar cât și societatea maghiară trebuie să recurgă la mijloacele expuse, ca să se rezolve definitiv chestiunea de naționalitate, bine înțeles în favorul ideii...

Acesta e rezultatul unei anchete serioase, pornită de o societate științifică maghiară; de aceste principii sunt călăuziți și bărbații de stat maghiari, politica aceasta s'a urmat și până acum.

Astfel însă niciodată nu se va rezolvi chestiunea de naționalitate din țara aceasta.

Preludiile unei discuții. Acum când tratativele sunt din nou la ordinea zilei, iar atentatul dela Dobrița a mai pierdut din actualitate, ziarele maghiare dedică iarăși coloane întregi chestiunii românești. Majoritatea cu reavoință, care degenează de multe ori, slăbește câte odată, după caracterul și mentalitatea celor ce le redactează și inspiră.

„Pesti Hirlap” cu perfidia-i brevetată susține și pe mai departe, că există un „pact latent”. Argumentul: altcum tratativele nu se aduceau în fața camerei, ci se mărgineau numai la convorbirile „nostime” dintre contele Tisza și căpeteniile Românilor. — Ori, altă dovadă și mai puternică de existența „pactului secret”: În cercul Lugoșului Românii nu candidează; aceasta evident se face ca să reușească guvernul la alegeri, căruia Românii trebuie să-i dea tot concursul față de opoziție, care va lupta desperată și are mulți aderenți în cercul cu pricina.

Etc. etc.

Această campanie mai proaspătă a presei maghiare împotriva noastră, are scopul să compromită discuția serioasă a tratativelor în parlament. Deja s'a arătat la discursul de alaltăieri al dlui Vaida când gălăgiosii opoziționiști l'au amenințat cu scoaterea afară pe deputatul nostru — fără să-i aducă aminte de câteori și cu câtă pompă au fost dlor dați afară pe ușă.

Părușii în camera austriacă. Ni se anunță din Viena: Azi a fost deschisă sesiunea de primăvară a camerei austriace. Pentru o activitate rodnică a camerei nu este însă nici o perspectivă. Eșuarea tratativelor inițiate de guvern a avut ca rezultat că ieri deputații cehi agrarieni au hotărât continuarea obstrucției în cameră, cu toate mijloacele ce li stau la dispoziție.

Sesiunea de primăvară a camerei s'a început de altcum în semnul părușiiilor. În ședința de azi deputații cehi obstrucționiști au provocat scene foarte agitate, cari au degenerat în părușii. În învălmășala generală deputatul Nisi a aruncat asupra deputatului german naționalist Jro, cu cărțile de legi, ce le avea în fața lui pe bancă. Deputatul Jro sărind însă la o parte, cărțile aruncate l'au rănit mai ușor, pe deputatul Zencker.

Între astfel de împrejurări foarte probabil că sesiunea va fi de o foarte scurtă durată.

Introducerea dreptului electoral proporțional în Austria-de-jos. Dieta provincială a Austriei de jos a luat în ședința de alaltăieri o importantă hotărâre pentru lărgirea dreptului electoral. După o dezbateră de mai multe zile, dieta austriacă a votat un proiect de lege, prin care în comunele mai mari și în orașele Austriei de jos se va introduce dreptul electoral proporțional, astfel că li se va da posibilitatea de validitate tuturor minorităților.

După acest pas, probabil că mișcarea pentru dezvoltarea cât mai liberală a dreptului electoral se va generaliza în curând în întreaga Austria, în vreme ce în a doua parte a monarhiei, în Ungaria, chiar și exercițiul dreptului electoral existent e paralizat prin fel și fel de dis-

supremă desnădejde și furie, Nicolae Borza s'aruncă asupra notarului și-l strânge de gât. E momentul catastrofal și tocmai acum țărani răsculați năpădese în casa notarului. Multimea incremeneste la vederea scenei îngrozitoare, brațele amenințătoare cad, nefericitul de soțru atât mai poate rosti: „Oameni buni, am căzut la păcat”... țărani în frunte cu preotul își fac cruce și toți zic într'un glas cu părintele: „Dumnezeu să-l ierte!”

După fiecare act, lumea a chemat pe autor de repetiție ori și aplausele nu mai vroiau să înceteze. A fost un triumf și o sărbătoare: Un triumf care înconună cu noui lauri fruntea poetului și o sărbătoare închinată idealului unității noastre culturale.

Direcția Teatrului Național, reprezentată prin d. I. Al. Brătescu-Voinești, tovarășul literar decopotrivă de vrednic al dlui Goga și actorii cari au interpretat rolurile cu toată conștiința de artiști și cu toată dragostea de neam, toți și-au îndeplinit datoria în chip strălucit. Montarea piesei, costume și decoruri, au multămint chiar și pe aceia cari cunosc deaproape oamenii și împrejurările de viață din Ardeal, unde au crescut și au trăit vreme îndelungată.

Rolurile principale au fost intrupate cu măiestrie de domni Ion Petrescu (bătrânul Nicolae

Borzea), R. Bulfinschi (notarul), Zaharia Bărsan (preotul Nicoară), doamna M. Ciucurescu, neîntrecută în rolul comico-satiric al desrădăcinăței Otilia Sietescu și marele Ion Brezeanu, care a creiat o mică și prețioasă capod'operă în figura priștăvului Mitruș. Pricopere și studiu au pus deasemenea doamnele Ana Luca (soția notarului) și Sonia în rolul vioiu al servitoarei; s'au remarcat și tinerii Dușulescu, foarte caracteristic în rolul candidatului guvernamental, Mihalescu (cărciomarul evreu) și Ciprian (Tode-raș).

Drama dlui Goga va face de sigur serie, după succesul desăvârșit al primei reprezentații; iar literatura noastră poate saluta cu încredere pe un nou autor dramatic. Puterea de intuiție a poetului și viața trăită prin el însuși l-au ajutat să evoce drama socială ce se desfășoară de atâta amar de vreme în Ardeal. Isteața înghetare a piesei; caracterizarea plastică a personajilor, cari sunt tot atâtea tipuri reprezentative; studiul și înfățișarea realistă a mediului; culoarea locală perfect fixată prin dialogul specific acestui mediu și desfășurarea firească a conflictului sunt calități ce nu se pot contesta primei încercări dramatice a dlui Goga. Dar cel mai mare merit ce trebuie să i se recunoască poetului este că și-a rămas credincios sieși

și talentului său, punând în mișcare aceleași elemente naționale cari i-au făurit în poezie gloria de cântăreț al Ardealului. Mai cu seamă pentru aceste comori literare a fost și este sărbătorit de toată suflarea românească.

Dacă „Domnul notar” s'ar fi putut reprezenta în Ardeal, dacă alte împrejurări de viață politică ar îngădui să se înalte și acolo un Teatru Național românesc, dacă pacea și dreptatea socială nu s'ar „trata” zadarnic pentru Românii din regatul ungar și dacă Excelența Sa primul ministru Tisza, care știe românește, ar putea să asiste numai odată la reprezentarea dramei „Domnului notar” din satul Lunca, — atunci s'ar convinge mai ușor de ce n'au putut să izbutească faimoasele sale încercări de pace și de ce fierbe mereu nemulțămirea cetățenilor ungari de neam românesc.

Dar tare mă tem că în situația de astăzi, cu toate bunele intenții ale contelui Tisza, „Domnul notar” s'ar juca mai curând în fața vre-unei Curți cu jurați, critica literară s'ar da pe mâna vre-unui procuror și judecata n'ar fi de loc literară, iar jandarmii de pe scenă s'ar ivi tanțoși chiar printre spectatorii români ai „Domnului notar”!

Ion Scurtu.

poziții și apucături draconice, necum să mai fie vorba de o lărgire universală a dreptului electoral, sau chiar de o validitate a minorităților.

Ajurnarea camerii. În cercurile opoziționale s'a răspândit vestea, că guvernul ar plănuși, ca până la vacanța de Paști, camera să țină pauze Sâmbăta, Luni și Marți.

În ce privește programul de muncă majoritatea camerei intenționează ca, după desbaterea chestiei românești, care probabil se va termina de abia Vineri în săptămâna viitoare, să se țină pauză până la Paștile catolice. În timpul pauzei comisia financiară va pregăti bugetul pentru anul viitor.

In gardă!...

— Dela colaboratorul nostru special. —

Paris, 2 Martie.

Noul incident austro-sârb, fără gravitate în aparență, ne arată încă odată ce încordate sunt relațiile între monarhia dualistă și tânărul regat al Serbiei. Incidentele neplăcute, și mai ales incidentele de frontieră, dintre două state limitrofe își au importanța lor după cum relațiile între cele două state sunt bune, corecte sau încordate... Prin faptul că Austro-Ungaria se găsește de atâta timp antagonistă și putem spune chiar dușmana Serbiei, incidentul de frontieră de zilele trecute câștigă o însemnătate mai considerabilă. Examinându-l avem ocaziunea să facem câteva reflexiuni actuale și asupra relațiilor austro-sârbe.

Întâi incidentul. Maș mulți țărani sârbi din districtul Ușitza mergând să adune lemne uscate pe o insulă a Drinei dela frontiera austro-sârbă, au fost arestați de gardienii frontierei austro-ungare, sub cuvânt că insula în chestiune este teritor austro-ungar. Or Serbia, care a cerut punerea în libertate a conștienților ei făcuți prizonieri, pretinde tocmai că acea insulă îi aparține de drept și de fapt. Guvernul din Belgrad, luând cunoștință de acest incident internațional, a protestat. Când scriem aceste rânduri conflictul este oprit aici.

Acest incident n'are în sine nimic surprinzător. El își poate avea sursa în cunoscuta severitate a organelor de poliție și militare a monarhiei dualiste, dar poate să fie și o *manevră* a Balplatzului destinată a intimida pe Sârbi, spre a-i *înmuia* în tratativele asupra liniilor ferate orientale...

În privința insulelor formate de cele trei cursuri de apă cari separă imperiul austro-ungar de Serbia: Drina, Sava și Dunărea, diplomația austriacă a avut, față de Sârbi, un principiu foarte simplu și tranșant: toate insulele acestor râuri aparțin Austriei (sau, dela 1867 încoace, Austro-Ungariei)... Ministerul de externe austro-ungar vrea să aplice această normă chiar și pentru insulele formate prin aluviune aproape de teritoriul sârb *chiar dela declararea independenței Serbiei încoace!*

Acest principiu, pe cât de simplist pe atât de sever, nu concordă nici cu regulile de drept internațional cu privire la repartițiunea proprietății insulelor situate între două state limitrofe, și nici cu principiile generale de *echitate*.

Dar ce importanță!... În cursul secolilor Austria a fost întotdeauna cea mai tare, ea a avut, în raporturile sale cu năpăstuiții creștini din Balcani, autoritatea, comanda. Și în dreptul ginților nu echitatea ci *forța* face situația de fapt pe care dreptul o consfințește apoi. Austria puternică a dictat, *până acum*, legea Serbiei slabe.

Am subliniat cuvintele *până acum* fiindcă Serbia nu înțelege ca vechea stare de fapt și de drept, care se potrivea poate în epoca în care Serbia era posesiune turcă, să fie continuată acum când Serbia este un regat independent... Iată una din cauzele conflictului actual.

Mai este însă de remarcat că incidentele de frontieră, și în special acelea provocate din cauza insulelor, au fost inscenate de guvernul austro-ungar la anumite perioade critice, când avea necesitatea să intimideze pe Sârbi sau să le stoarcă diverse concesii. Chestiunea insulelor Drinei, Savei și Dunărei este deci în mâna Austro-Ungariei o carte cu care poate deschide în fiecare moment jocul... Astfel s'a întâmplat în 1912, pe timpul primului război balcanic: guvernul vienez a fortificat o insulă care este așa de puțin austro-ungară încât în timpul secetei este unită completamente cu teritoriul sârb... Atunci Serbia, ocupată în lupta cu

Turcii, a fost necesită să tolereze ca trupele austro-ungare să ocupe un teritor național sârbesc.

Ne întrebăm însă dacă acum și de aici înainte se va mai putea face acest joc. Și ne întrebăm, mai cu seamă, dacă jocul nu este *periculos*, nu numai pentru monarhia dualistă dar și pentru liniștea întregii peninsule balcanice. Ne place să credem că directorii politice externe a dublei monarhii își dau acum socoteala că: 1. Serbia nu mai este izolată, ca acum câțva timp (și în special în perioada crizei anexării Bosniei și Hertegovinei), și 2. Austro-Ungaria are destule dificultăți *interne* spre a avea forțele necesare pentru o aventură externă.

Consiliem deci moderațiunea, — pentru ambele părți. Admitem foarte bine ca monarhia dualistă să aperse interesele capitaliștilor săi angajați în liniile ferate orientale. Nimic mai firesc. Dar o procedare prea energică, vecină cu brutalitatea, nu poate fi utilă în această afacere austro-sârbă, care *trebuie* rezolvată pe cale pașnică. „Intimidările” nu-și au locul aici, fiindcă ele își pot greși ușor efectul și complicațiunile se pot ivi tocmai din această cauză.

Alegerile din Muntenegru, pe cari acest ziar le-a comentat zilele trecute, au fost cât se poate de favorabile ideii *unirei* Muntenegrului cu Serbia. Fuziunea aceasta se apropie cu pași repezi. Știm deja că guvernul muntenegrean a decis să prezinte scupstinei un proiect de lege care va dispune fuziunea administrației și, în primul loc, a *armatei* Muntenegrului cu administrația și armata Serbiei. Nu mai este departe momentul când Serbia și Muntenegru vor forma un stat dualist, cu o singură armată și organizație de stat, cu o singură politică externă și cu un scop comun în această politică...

Acestea sunt fapte cari nu vor întârzia să le dea de gândit guvernanților monarhiei habsburgice. Reflexiunea profundă este salutară *înainte* de a da lovitură, — după eșec ea se numește: *regret*.

Echitatea în politica externă a statului dualist ar fi preferabilă, mult, foarte mult preferabilă tendințelor de aventură în politica externă. Un stat poliglot să caute să realizeze *dreptatea*, libertatea. Politica de autoritate și cuceriri, este rezervată, acum în epoca mare a naționalismului, statelor naționale. În ori ce caz n'avem pentru monarhia habsburgică decât un singur sincer consiliu: Să ia poziția de gardă!

Ș.

Atentatul dela Dobrițin

Arad, 5 Martie.

Până azi nu s'a putut da de urma atentatelor. Poliția caută pe inițiatorii atentatului, cari după toate probabilitățile se află în București, deși firul trece peste graniță.

Complicii.

Că nici Cătăraș, și cu atât mai puțin vizitiul Chirilov n'au lucrat după capul lor numai, este tot atât de sigur. Suntem în fața unei întregi organizații care s'a servit de Cătăraș și de Chirilov. Firele acestei țesături nu se cunosc încă, deși ele se întrevăd cu ușurință.

De remarcat este, că nu datează de curând legăturile lui Cătăraș cu acea organizație. Do-vadă faptul că încă din luna Decembrie Cătăraș începe să-și adune pașapoarte de cari are nevoie pentru săvârșirea atentatului. Așadar ideea atentatului a fost concepută încă acum trei luni.

Din cercetările de până acum rezultă, că Rusia nu ar fi străimă de acest atentat.

Urmărirea.

Orhei Cătăraș, al cărui nume adevărat e Orhei Catarow, și complicele său Timotei Kirilov, n'au fost încă prinși cu toată desfășurarea de forțe polițienești care s'a împrăștiat în toată țara.

După cum se știe atentatorii, pierzând trenul de Constanța, au luat un alt automobil, care i-a adus până la Ploiești. Aci după ce au făcut câteva „manevre” cari aveau de scop să facă a li se pierde urma, atentatorii au luat o birje și s'au dus la gară.

Birjarul care i-a condus declară că unul din ei a rămas pe bulevard, celălalt s'a dus până la gară. Acest lucru face să se creadă că Kirilov și Catarow nu sunt departe de Ploiești. O an-

chetă urmează în jurul acestui oraș, pentru a da de urma lor.

Câțiva polițiști unguri se găesc în București însărcinați să cerceteze și ei afături de poliția românească dispariția celor doi atentatori.

Amănunte noi nu sunt încă în această afacere. Povești se pot crea însă cât de multe, dar acestea nu interesează publicul. Îl vom ține în curent numai cu faptele reale, cari vor veni să limpezească această tristă afacere.

Poliția din București a aflat prăvălia unde Cătăraș și-a sigilat scrisoarea trimisă episcopului Miklóssy, precum și pe comerciantul dela care a cumpărat pielea de leopard.

Voci de presă.

Ziarul „Înainte” din București scrie:

Înainte de a comenta circumstanțele ciudate în cari s'a comis această crimă și înainte de a căuta să deslușim pe cale rațională, țesătura de fapte cari a mănât pe cei doi netrebniți să săvârșească odioasa crimă, suntem bucuroși să subliniem un lucru care nu poate fi lipsit de interes pentru populația și oficialitatea statului vecin de peste munți.

Într'adevăr părea ciudată acuzațiunea nemeritată, ce se insinua în primul moment, împotriva Românilor, cari erau făcuți răspunzători de crima dela Dobrițin. Părea ciudată, zicem, pentrucă în clipa aceea chiar, în Ungaria se manifesta un spirit de conciliațiune cu privire la români, cetățeni totdeauna devotați coroanei și statului maghiar. Știm că acuzațiunea n'a putut prinde în cercurile luminate ale statului vecin, pentrucă era așa de puțin justificată, și era, mai ales, așa de josnică crima, că ea nu putea fi pusă pe socoteala Românilor. Ca partid politic, în Ungaria, Românii înțeleg și manifestă prea stăruitor îndatorirea lor conștientă, de a rămâne, ca cetățeni credincioși ai statului maghiar, în limitele cele mai riguroase ale lealității și ale ordinii. De asemenea, nici ea indivizi nu puteau fi bănuți Românii, de o asemenea mișelie. Procedeele acestea, nu intră în mijloacele de luptă ale Românilor.

Alături de aceste considerațiuni, — teoretice, dar făcute cu toată obiectivitatea — se înfățișează astăzi, evidența unui fapt real. Criminalii, au fost descoperiți; ei nu sunt români. Sunt doi aventurieri ruși cari au făcut multă vreme spionaj în țara românească și pe al căror rost din ultimul timp, poliția ungară și cea românească, au greaua sarcină de a-l desluși odată cu prinderea lor.

Nu ne îndoim, că se va depune pentru aceasta, toată vigilența necesară, și că în curând vom fi pe urmele întregii urzeli de mișelie, care a dus la crima dela Dobrițin.

Spulberarea unei mistificări a unui ziar local.

Ziarul local „Függetlenség” și câteva ziare din Budapesta sub titlul „Kirilov a umbat prin Arad” publică amănunte „senzaționale” asupra petrecerilor acestuia în Arad, pe cari amănuntele corespondentul din Arad al acestor ziare spune că le-a obținut dela colegul nostru de redacție, d. *Constantin Savu*. Corespondentul afirmă că niciodată nu s'ar fi știut că „Kirilov”, unul din autorii atentatului dela Debrețin a petrecut o zi în Arad, dacă el, corespondentul n'ar fi aflat aceasta dela d. C. Savu.

Căpitanul poliției din Arad d. *Fr. Berecz*, aflând din ziare știrea și senzaționalele amănunte despre petrecerea lui „Kirilov” în Arad în societatea colegului nostru de redacție, a invitat azi înainte de amiază pe d. Const. Savu la primărie pentru ca să afie dacă este adevărată această știre a ziarelor ungurești. Pentru clarificarea adevărului și pentru spulberarea ori cărei bănuiele în jurul acestei chestii dăm cuvântul colegului nostru de redacție:

„*Ieri, Mercuri, după amiază m'a cercetat la redacție d. F. Z., colaborator al ziarului local „Függetlenség” și corespondent al unor ziare budapestiae în cursul convorbirei noastre colegul F. Z. m'a întrebant dacă este adevărat că eu am petrecut în Arad cu Kirilov, unul din autorii atentatului dela Dobrițin. I-am declarat că aceasta nu e adevărat, dar e adevărat că acum 2—3 săptămâni am făcut cunoștința unui tânăr care mi s'a prezentat sub numele de Spiridonoff. Acest Spiridonoff — am spus ziaristului ungar — după ce print'o minciună originală a înșelat vre-o 40—60 de coroane de pe la dilerite persoane din Arad, cu trenul dela orele 11 noaptea a plecat în Ardeal, unde apoi t s'a înfundat rău, deoarece în urma unui denunț poliția din Brașov l'a arestat pentru micul exprocherit.*

Misteriosul străin vorbea multe limbi și trada bogate cunoștințe despre stările din Rusia, Austria și Ungaria.

Este în
mistificarea
fi avut tre
mân din

Aceste
Berecz, c
nula vera
urma dec
gului cor
că Kirilov
tratative

Atât s

Am ca
tățile și
plicitatea
cazul că
procede

Mișc

genția di
nește în
vescentă
rocastro
respecta
luate; și
autorită
țarea au
sească a
sare de s
tra lui Z
de atitud
fi urmat
putea în
toritățile
ordinele
din să i
și începu

Din c
nistrativ
pedecă
de a ne

Guve
înăbuși

Bata

trimes
asiste la
„L'Italia
preocup
necum c
de un f
rând, m

E ga
parte di
veranul

Ni so
ieșit din
lația or
veran a
aci cu t
Salzbur

Prin
9 la Tri
cina int
21 de s
lutată c
rile din
cântat i

Prin
el purt
avea c
apoi im
haină a
printru
buehet

Dup
și dame
Muz
norul a
tățile p
fiecăru
Apo
bire a
pe scur
tabilită
lele în
tepta l

Este însă absolut neadevărat ba de-a dreptul o mistificare tendențioasă că pretinsul „Kirilow” ar fi avut tratative, fie cu mine, fie cu vre-un alt român din Arad.

Aceste declarații le-am făcut azi și d. primar Fr. Berecz, care mi-a declarat că deoarece și dsa bună veracitatea știrii ziarelor ungurești acum în urma declarațiilor ce i-am făcut în prezența întregului corp al agenților secreți este deplin convins că Kirilow n'a fost în Arad și deci nici n'a avut tratative cu Românii arădani.

Atât și nimic mai mult.

Am cerut ziaristului unguer să rectifice inexactitățile și mistificarea tendențioasă referitor la complexitatea Românilor în atentatul dela Dobrițin. În cazul când nuntul ziarist n'ar face acest lucru, voi procedea altcum față de dânsul. — Const. Savu.

Cronica externă.

Mișcarea din Epir și situația în Albania. Agenția din Atena comunică oficial: Ordinea domnește în județele Coloria, Corița. O mare efervescență se observă în județele Delvino, Argyrocastro. Guvernul a declarat din nou că-și va respecta făgăduiala de a executa obligațiunile luate; sfătuiește autoritățile de a nu recunoaște autoritățile revoluționare, a nu permite desființarea autorităților administrative, să nu-și părăsească autoritățile posturile dar să se evite vărsare de sânge. Să nu se ia măsuri coercitive contra lui Zografos, căci prezența lui oferă garanții de atitudine cuminte; arestarea lui Zografos ar fi urmată de alegerea altor persoane cari ar putea împinge situația la extrem. Totuși autoritățile grecești au primit ordin să nu execute ordinele lui Zografos. Autoritățile au primit ordin să împiedece emigrarea locuitorilor care a și început.

Din Colonia vine știrea că autoritățile administrative și militare au luat măsuri de a se împiedeca formațiunea unui corp de revoluționari, de a neutraliza acțiunea de instrucțiune.

Guvernatorul din Colonia telegrafiază că va înăbuși rezistența.

Batalioanele internaționale din Scutari au trimis câte o reprezentanță la Durazzo ca să asiste la sosirea prințului de Wied. Ziarul italian „L'Italia” zice că răscoala din Epir nu inspiră preocupări serioase, și nu va provoca discuțiuni necum complicațiuni printre puteri fiind vorba de un fenomen local, care va dispărea în curând, neputând găsi nici un punct de sprijin.

E gata contingentul malisoriilor cari vor face parte din corpul de gardă, atașat persoanei suveranului Albaniei.

Ni se anunță din *Triest*: Azi orașul Triest a ieșit din monotonia obișnuită: întreagă populația orașului aștepta în gară sosirea noului suveran al Albaniei, prințul de Wied, care a sosit aci cu un tren special venind dela Drezda prin Salzburg.

Prințul de Wied a sosit azi dimineață la orele 9 la Triest. Când trenul a părăsit viaductul Opicina intrând pe teritoriul orașului, au fost trase 21 de salve. Sosirea trenului în gară a fost salutăată cu 104 salve, trase de tunurile din forturile din Triest, iar muzica regimentului 32 a cântat imnul albanez.

Primul a scoborât din tren prințul de Wied; el purta uniformă de culoare sură, iar pe cap avea caschetă împodobită cu pene de bătlan, — apoi imediat a scoborât trenul prințesa, care avea haină albastră-sură. Guvernorul orașului Triest, prințul *Hohenlohe* a predat prințesei un frumos buchet de flori naturale.

După perechea regală a scoborât trenul suita și damele de onoare.

Muzica militară a cântat un marș. Guvernorul a prezentat noiei perechi regale notabilitățile prezente. Wilhelm de Wied a strâns mâna fiecăruia schimbând și puține vorbe.

Apoi, prințul *Hohenlohe* într'o scurtă vorbire a salutat perechea domnitoare; a răspuns pe scurt Wilhelm de Wied, apoi însoțit de notabilități a părăsit gara mergând cu automobilele în fața palatului Lloyd, unde la Molo îl aștepta luntrea cu motor, Wilhelm de Wied cu

prințesa și suita au imbarcat apoi pe bordul iahtului „Taurus”. Iahtul avea flamură albaneză.

Urcarea pe bordul iahtului a fost salutăată cu salve de tunuri de către vasele de războiu austro-ungare și străine. Însoțit de vasele austro-ungare și străine iahtul „Taurus” a plecat spre Durazzo să ducă în noua ei patrie perechea regală albaneză.

*

Pregătirile militare ale Rusiei. Ziarul „Reichspost” care și-a făcut o specialitate din exploatarea pericolului rus, publică noui amănunte despre activitatea febrilă militară a Rusiei. Cetatea Bresk Littewsk, anunță „Reichspost”, se preface în centru de căi ferate și va fi întărită spre sud-vest, pe când Grondo va avea același rol față de Germania.

Cetățile Brest și Ivanof capătă de asemenea noi fortificațiuni. Aici se concentrează primul corp de armată.

Cele trei corpuri de armată din Vilna, Kiev și Minsk vor fi concentrate pe linia Grodno-Brest.

Știrile ce sosesc la Viena spun că în anul curent Rusia pregătește o demonstrațiune militară neobișnuit de mare.

Până acum nu se cunoaște adevărata intențiune a Rusiei ce privește această demonstrațiune militară.

În general se constată o răcire a relațiilor dintre Rusia și Germania. Dar deși deocamdată e exclusă primejdia unui războiu, bunele raporturi de până acum incontestabil nu mai sunt atât de intime.

În ori ce caz, monarhia — după cum aflăm — va fi silită să ia și ea contra măsuri la fel.

Scrisoare din Budapesta.

— Serata tinerimii dela „Petru Maior” —

— 3 Martie n.

În sfârșit a sosit și seara de 1 Martie, cu mult așteptată Serată a tinerimii dela „Petru Maior”. Deja cu zile înainte se putea observa o mișcare neobișnuită în localul Societății din Str. Baross. Spre ceasurile opt seara se vedeau mergând băieți cu viori la subsuoară și coriști veseli, stăpâniți cu toții de o caldă vioiciune. Semne, că se pregătea ceva, cu multă seriozitate și cu mult avânt.

În săptămâna din urmă, localul curățel și simpatice a avut chiar o drăgălașă senzație. În o zi de Marti ușa dela anticameră s'a deschis larg, și pereții au început să răsune de-un cîrpit drag: în sala cu reviste și cu gazete multe a dat năvală un stol de domnișoare, din societatea românească a Budapestei. Ochii băieților, obișnuiți aici numai cu cartea, s'au aprins îndată de-o lumină strălucitoare. Pianinul din colțul dela fereastră a prins viață; s'a găsit îndată un meșter al clapelor sălătore și s'a animat, ca de vrajă, întreg localul. Erau probele de „Romană”, inițiate de comitet, în vederea petrecerii dela serată.

A fost un gând norocos cu aceste probe. Bucurie pe cei băieți și, desigur, bucurie pe fete! Mai ales că în tot decursul de până acum al acestui an școlastic, nu se mai dase nici un prilej de convenire societății românești de aici, cu tinerimea universitară. La pianist s'au atașat membrii orchestrei și s'au improvisat probe demne de invidiat de orice petrecere în lege. Ceva intim, românesc și demn! Accentele „Romane” erau calde și ademenitoare, iar băieții și fetele extaziati. Pe de margini, membrii mai în vârstă ai societății românești din Budapesta, cuprindeau cu ochi veseli, isbuenirile nevinovate ale tinerimei.

În avântul care se încingea, probele de „Romană” se continuau cu alte dansuri. Căci hățul de pianist o întorcea pe ardeleană, ori pe învărtită, și din un ceas de probe, se făceau... trei-patru!

Minunat preludiv al seratei cu dans, care avea să urmeze!

Pe lângă acestea atrăgătoare pregătiri, membrii orchestrei și ai corului — cu toată indolența neînțeleasă și ursuză a unor membri ai societății — nu-și uitau de datoria lor iar conducerea dela „Petru Maior” depunea zilnic stăruitoare silinți ca succesul să fie cât mai desăvârșit.

Și nu înzădar!

Căci iată, serata de Duminecă a întrecut și cele mai optimiste nădejdi. Insuși publicul românesc al Budapestei mărturisește, cumcă dela jubileul „Petru Maior”

cu nici o serată sau petrecere a sa, nu a dovedit un succes mai frumos, ca de data asta. În multe privințe, s'a întrecut chiar serata dansantă a jubileului. Atata căldură sufletească și intimitate bună, n'au fost nici atunci.

În 1 Martie seara, deja pe la ora 8, băieții dela primire nu mai puteau dovedi publicul, care venea. Sala cea albă dela „Royal”, localul obișnuit al petrecerilor de acest fel al tinerimii noastre, de data asta s'a dovedit prea mic! Dacă în trecut am încăput aici, pe viitor vor trebui să se îngrijească tinerii de alt local.

Societatea românească a Budapestei a dovedit și de data asta, că atunci când tinerimea noastră o caută și îi cere concursul la ceva, e gata să-i sprijinească acțiunile de cultură și de viață socială. Cele mai distinse familii, oameni de poziții înalte, au ținut să se prezinte la serata tinerimii. Era frumos să vezi înșiruirea aleasă a publicului românesc prin coridoarele elegante dela „Royal”.

De data asta tinerii noștri s'au priceput să aducă mult public și din afară, din îndepărtata provincă. Au venit familii din jurul Aradului, Beiușului și din alte părți. Încât sala tixită în adevăratul înțeles al cuvântului, a fost o plăcută surpriză atât pentru tineri, cât și pentru publicul însuși. O mângâiere pentru comitetul dela „Petru Maior” și pentru strădălnicii orchestriști și coriști, pentru comitetul de aranjare, că truda lor a primit o răsplată atât de strălucită.

La ceasurile 9 s'a început executarea punctelor din program, cu un înimos marș al orchestrei. Tinerii noștri s'au dovedit agili mănători ai arcusului. D. Chețianu, conducătorul orchestrei, are frumoase merite. Mai ales valsul de Strauss a fost „elasic” și ca execuție. Iar „Poutpourriul” dela urmă, grandios și însuflețitor.

Corul, condus de d. Vasile Petrascu, a debutat cu mai multe cântece, executate cu succes. „Doina voincească” a fost plină de viață. Soliștii au fost foarte bine. „Petru Maior”, dacă toți studenții noștri s'ar interesa de Societate, și nu ar sta unii la o distanță păgubitoare, ar putea să aibă într'adevăr un cor model între toate societățile studentești. Căci elemente de valoare sunt, numai inimă trebuie și interes. Chiar mai multă căldură colegială. D. Petrascu poate fi însă mulțumit de succesul său, după cum mulțumit a fost și auditorul.

Iar acum venim la punctele mai atrăgătoare ale programului, susținute de d-soara Delia Plopu și d. Cornel Olariu, stud. la medicină. D-soara Plopu e o apariție simpatice și drăgălașă. A început debutul său cu „Aria păpușei” din Hoffmans Erzählungen, de care s'a achitat foarte bine. Are o voce ușor curgătoare și melodioasă. A cântat cu simț și cu multă precisiune. Nu e scopul nostru să-i facem complimente aici, dar auditorul însuși cu aplauzele sale i-a răsplătit cu prisosință alesele-i aptitudini. A mai cântat, cu aceeași îndemânare și drăgălașie, o „arietta”, iar pe urmă câteva doine românești, storceând adâncă complăcere din partea publicului. Tinerimea a ținut să răsplătească foarte prețiosul d-sale concurs, cu un minunat buchet de garoafe și trandafiri. D-soara Delia Plopu a fost sârbătorită elipe îndelungate.

Domnul Olariu, mai ales cu doinele sale, cântate dulce și cu temperament de artist, a fost minunat ca întotdeauna. D-sa are școală, precum și simț adevărat pentru cântecele noastre din popor. Nu de înzădar se fălește tinerimea din Budapesta la toate prilejurile cu d. Olariu. De prisos să-i mai aducem orice laude.

În acest chip partea muzicală a seratei s'a terminat la ora zece-jumătate. Apoi a urmat partea de vrajă a tuturor: dansul.

Băieții au ținut să facă de data asta o aleasă surpriză publicului adunat la petrecerea obișnuită în fiecare an a universitarilor noștri: După serată s'a furișat în sală, în taină mare, ceata de muzicanți a lui Cazaen, brașoveanul, cari și-au instruat viurile în o „horă” furtunoasă, așa cum se cântă acasă în Ardeal, de au tresărit pereții albei săli dela „Royal”, ca de lucru mare...

Apoi ce să mai spun? Că s'a făcut o năvală vrăjmașă pe tacturile sălătore și că s'a încheiat un lanț compact de jucători, tot un flăcău cu haine negre și o leliță cu port de Tulgeș sau de Pădureancă, și că s'a jucat ca la „Nunta Zamferei” din poveste? Condeiful, unealtă seacă, ce poate el, săracu, să ferece în slove tineretea și avântul unei hore strămoșești?!

Ori să amintim „Ardelenele” și „Invărtitele” strănice, aduse dela poalele munților Brașovului de vioara cu draci a Cazacului? Ușor să vezi și să simți, dar greu să încerci a spune!

Lucru rar la petrecerile noastre din Budapesta: s'a jucat frumos și simțit minunata noastră „Romană” Le-gănarea fetelor era ca adierea vântului din amurg, iar basul apăsător al băieților ca freamătul copacilor din co-

dru. Am văzut moșnegi, domni mari, din societatea noastră budapestană, cu ochii inflăcărați de plăcere și de... amintiri dragi, poate. D-voastră, dragi cetitori, veți crede că eu, cronicarul de a doua zi, scriu în iperbale. Ei, dar, dacă vi se dă prilej, opriți în drum o leliță, care a fost la petrecerea de Duminecă din Budapesta, și-o întrebați:

— Cum a fost, fetico, la petrecerea băieților ălora?
— Cum? Nu pot să spun, dar a fost: bine, o, foarte bine!

Și vă uitați apoi, cum i se pierd privirile în depărtări mari, ca și când ar căuta o lume dragă, care s'a călătorit prea cu vârtej, prea de vreme.

...Se făcuse ceasurile șase dimineața, când nenea Cazauc, nu-și mai putea odihni trudita-i vioară. Așa-1 petrecerea românească.

La urmă, o vorbă bătrânească. Părerea generală e: că serata din acest an a Societății „Petru Maior” a fost superioară și succasă din toate punctele de vedere. Am sondat în această privință părerile tuturor celor, cari au greutate în chestie: bătrâni, tineri, fete, băieți. Incântați toți. Cei cari s'au străduit pot fi mângâiați deplin. Și pot avea tari nădejdi pentru viitor.

M'am interesat și asupra succesului material: peste așteptări și acesta. S'au încesat seara, la cassă, peste 800 coroane. Plus contribuțiile dela patroni și aranjeri externi, venite prin postă și cari vin încă. Venitul se va întrebuița pentru scopurile societății, care totdeauna are lipsuri ardente. Singur chiria localului societății trece peste 1400 cor. anual.

Dintre patroni a fost de față d. Ioan cavalier de Mezei cu întreagă familia și mulți oaspeți din provincă.

Societatea „Petru Maior” e o însoțire cu înalte ținte culturale, de cari, dovadă serata din Martie, nu-și uită nici o clipă. Merită deci tot interesul factorilor noștri și a întreg publicului românesc.

Gr. P.

Reuniunea

femeilor române din Arad și provincie.

Reuniunea femeilor române din Arad și provincie își va ține

adunarea generală

Duminecă în 2 (15) Martie a. c. la orele 5 după amiază, în sala de gimnastică dela școala română de fete din Arad.

Invităm la această adunare pe toți membrii și binevoitorii Reuniunii.

Ordinea de zi.

1. Raportul general al comitetului despre activitatea sa.
2. Raportul casierei.
3. Censurarea socoților pe anul trecut.
4. Alegerea unei viceprezidente.
5. Abzicerea secretarului.
6. Cererea Uniunii femeilor române din Ungaria.
7. Darea absolutoarelor și stabilirea bugetului.
8. Eventuale propuneri

Arad, 2 Martie n. 1914.

Sofia V. Beleş,
prezidentă.

Dr. Avram Sădean,
secretar.

Știri politice.

— primite prin telefon. —

Chestiunea românească în cameră.

În ședința de azi a camerei, după ce s'a primit și după a treia cetire proiectul despre contractele încheiate cu societățile navale și fluviale și s'au ales noui membri în locurile devenite vacante ale comisiilor, primul orator la ordine de zi e deputatul opozițional Bartos János. Acesta aruncă bănuțelii foarte grave la adresa guvernului și a majorității pentru ce președintele Ștefan Lázár, după ce îl admoniază de mai multe ori, în sfârșit îi detrage cuvântul.

Opoziționali înscenează un mare șgomot și în invălmășeala generală președintele suspendă ședința pentru câteva minute.

După pauză ia cuvântul Ștefan Rakovszky și atacă procedura guvernului și a majorității în ce privește contractul încheiat cu societatea navală Adria.

Mai vorbește încă raportorul Szabo apoi pe

la orele 1 și jumătate, închizându-se discuția, președintele suspendă ședința până la orele 4 fără un sfert.

Redeschizându-se ședința, ministrul Harkányi răspunde la discursurile antevorbitorilor. După el vorbește Szemerecsányi împotriva proiectului. Pentru expresiile lui grave e îndrămat la ordine din partea președintelui.

Contele Tisza desaproabă atitudinea opoziției, care trece deja peste marginile permise. Recunoaște că și el greșeste în privința aceasta de multe ori dar nu merge până acolo, până unde își permite deja opoziția. Ia apărarea ministrului de comerț.

Mai vorbesc în chestie personală, Szemere Imre, Pirkner și ministrul Harkányi.

Camera primește apoi proiectul în general și în special.

Trecându-se la interpelații Jakabfy Elemér vorbește în legătură cu interpelația deputatului Bujanovich și răspunsul primului ministru la aceasta. Oratorul spune că locuiește într'un ținut în majoritate covârșitoare de Români. Experiența vieții și situația țării arată că chestia de naționalitate nu poate fi sugrumată, dar nu-i permis nici să fie provocată. Nu-i adevărat că divergențele privitoare la chestia de naționalitate nu s'ar putea aplana. Primul a dat prin discursul său o nouă direcțiune în politica de naționalitate. Nime nu poate afirma că primul ministru ar ține mai puțin la ideea statului național decât un altul. Românilor li s'a pus în vedere respectarea pretențiilor lor culturale și economice. E departe de primul ministru gândul, că un stat național unitar ar putea exista numai cu sistarea particularităților de naționalitate. Discursul primului ministru a provocat o impresie adâncă în conducătorii români și în masele mari de popoare. Primul ministru se străduiește să creeze armonia între națiuni și aceasta o va realiza. Oratorul își termină discursul înaintând o rezoluție, spre primire în senzul căreia camera aprobă străduința primului ministru și ia la cunoștință răspunsul lui dat la interpelația deputatului Bujanovich. Camera primește rezoluția.

Urmează la cuvânt d. Dr. Teodor Mihali. Fiind timpul întârziat și dorind să țină un discurs mai lung, roagă camera să-și amâne discursul până mâine.

Camera aderează la aceasta.

Președintele Szász propune ca după ședința de mâine camera să se amâne până Miercuri. Camera primind propunerea președintelui, ședința de azi s'a încheiat.

Oratorii la discuția chestiunii românești.

Opoziția face mari pregătiri pentru discuția chestiunii românești. În această chestiune oratorii vor lua cuvântul în următoarea ordine: Teodor Mihali, contele Apponyi, Zichy Aladár, Ságghi Gyula, Désy, Vertán Endre, contele Károlyi Mihail, Polonyi, Papp, Holló, Jakabfy Eméric, Farkas Pál, Richter și Juriga.

Consiliu de miniștri.

Azi seară membri guvernului s'au întrunit într'un consiliu sub prezidenția primului ministru în care s'au ocupat cu afaceri administrative curente. Consiliul s'a terminat la orele 9 seara.

ANUNȚURI

SE PRIMESC CU PREȚURI
MODERATE LA ADMINISTRATIA
— ACESTUI ZIAR. —

— TELEFON 750 —

Telegrame primite noaptea.

Alegerile pentru constituantă.

București, 5 Martie. Știrea despre amânarea alegerilor pentru Constituanta până la toamnă, se desminte din partea forurilor competente. Alegerile aceste vor avea loc în luna Mai.

Deschiderea sesiunii parlamentare române.

București, 5 Martie. Sesiunea parlamentului român, nou ales, se va deschide festiv mâine, Vineri în 6 Martie n. Regele Carol va ceti mesajul de tron.

Mobilizările Rusiei.

Viena, 5 Martie. Un ziarist vienez a primit azi în ministerul de externe informația că deși situația internațională nu e chiar liniștitoare, totuși izbucnirea unui război nu e actuală.

Berlin, 5 Martie. Organul Germanilor radicali „Morgenpost”, provocându-se la discursul din cameră al ministrului ungar Hazay scrie, că situația internațională e foarte încordată. Organul Germanilor radicali e de părere că mobilizările Rusiei deși nu au de scop un război în tot cazul ele voiesc să fie o demonstrație făcută sub presiunea Franței, din partea triplei antante împotriva triplei alianțe.

INFORMAȚIUNI

Spre orientarea stimaților noștri abonați.

Arad, 5 Martie 1914.

Administrația noastră, pentruca să prevină reclamațiile ce de obicei nasc din neînțelegere și din neorientarea st. noștri abonați, crede necesar, în baza experiențelor de până acuma, să le atragă binevoitoarea atențiune asupra următoarelor:

Abonamentul la ziarul nostru e:

1. Pentru Austro-Ungaria:	
pe un an	28 cor.
pe 1/2 an	14 cor.
pe 1/4 an	7 cor.
pe 1 lună	2.40 cor.

2. Pentru România și statele balcanice (Sărbia, Bulgaria, Grecia, Muntenegru, Albania, Turcia) — Rusia (Basarabia), precum și celelalte țări, pe un an 40 franci.

3. Pentru America 8 dolari.

Expedierea ziarului începe numai după achitarea anticipată a abonamentului. De probă se trimite un singur număr.

Trimiterea banilor se poate efectua prin mandat postal, ori prin scrisoare recomandată cu indicarea valorii. Pentru a se evita eventuale reclamații, e bine să se alăture în scrisoare sau la mandatul postal, banda sub care se primește ziarul.

Trimiterea banilor în scrisoare recomandată e preferabilă în special pentru frații din America, pentruca la trimiterea banilor prin vre-o bancă se întâmplă de multe ori că avizul sosește înaintea banilor ori viceversa și astfel nu știm numele espediatorului. Din aceste cauze, de multe ori întârzie espedierea ziarului pentru abonații noi, iar la reînnoirea abonamentului se produc multe incurcături.

În caz de schimbare a adresei, rugăm pe st. abonați să binevoiască a ne înștiința de cu vreme. Totodată, îi rugăm, să ne trimită și banda sub care au primit mai în urmă ziarul și 20 fil. pentru tipărirea noiei adrese. În caz când vr'un st. abonat își schimbă adresa pentru străinătate e rugat să trimită diferența de abonament pentru respectiva țară.

Abonamentele se primesc oricând.

Administrația „ROMANUL”.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță:
vreme schimbăcioasă.

Prognostic telegrafic: temperatură moderată,
în unele locuri ploi.

Temperatura la amiază a fost: + 6.8 C.

Cine e corespondentul „Gazetei” la București. Într'un număr recent am dat, după ziarul „Dimineața” dela București, știrea, că la banchetul ce s'a dat cu ocazia grațierii ziaristului Max. Grünberg (ca'omniator armatei), „Gazeta Transilvaniei” ar fi fost reprezentată printr'un corespondent special. D. Voicu Nițescu, directorul Gazetei, desminte acum știrea aceasta prin următoarea declarație, apărută zilele aceste în Gazeta:

Ziarul „Dimineața” din Tară făcând un raport despre banchetul dat cu ocaziunea agrațierii ziaristului Max. Grünberg (zis și Milian) spune, că la acest banchet ar fi luat parte și d. Alex. Tahtale, ca reprezentant al „Gazetei Transilvaniei”.

Cred, că trebuie să fie la mijloc o greșală, căci am regreta nespuse de mult, dacă s'ar fi făcut un abuz cu ziarul nostru.

D. Tahtale a fost incredințat într'un timp cu încasarea abonamentelor noastre din Tară și nu i-am fi luat în nume de rău, dacă ni-ar fi trimis și câte o informație făcând astfel pe corespondentul nostru din Tară.

Nu i-am dat însă nici dlui Tahtale, nici altui corespondent al nostru mandatul ca să reprezinte ziarul nostru la vre-o serbare din Tară, cu atât mai puțin la serbarea ziaristului Grünberg. Un astfel de mandat se dă din caz în caz, îndeplinindu-se anumite forme.

Prin urmare d. Tahtale n'a putut reprezenta la banchetul dat pentru d. Grünberg, „Gazeta Transilvaniei”, ci cel mult numai modesta dsale persoană.

Am dori însă ca pe viitor să fim cruțați de astfel de neplăceri, cari ar putea să provoace numai revolta noastră.

Ca întregire mai adăugăm, că singurul corespondent regulat al ziarului nostru pentru România în prezent e d. Romulus Ciofleac, publicist, cu a cărui clarificare publicată în ziarele din țară în această neplăcută afacere ne identificăm pe deplin. — Voicu Nițescu, directorul „Gazetei Transilvaniei”.

Am publicat cu plăcere și noi, declarația aceasta și o însoțim din parte-ne cu regretul de-a fi putut da crezământ, fie și numai pentru o clipă, știrea din chestiune.

Călătoria dlui Take Ionescu. Ni se anunță din București: Fostul ministru de interne, d. Take Ionescu a plecat Vineri pentru opt zile la Paris și la Londra.

S'ar părea că d. Take Ionescu face această călătorie însărcinat cu o misiune cu privire la care cercurile oficiale liberale păstrează tot secretul.

După cât se vede, în străinătate, lumea pare a fi mai în curent cu această misiune, căci iată ce se poate citi în ziarul „Levant Herald” din Constantinopol:

„Se dă o mare importanță acestei vizite în capitala Franței și în cea a Angliei cu toate că se declară în mod oficial că d. Take Ionescu nu este însărcinat cu nici o misiune.”

Victimele filmelor de cinematograf. Se anunță din Turin: Cunoscuta artistă, dra Costamagna, care fusese victima unui accident în cursul înșeașării unui film, fiind grav rănită de o panteră, s'a însănătoșit. Filmul acela a fost terminat acum, cuprinzând și scena când fiara sfășie pe artistă, căci operatorul nu-și pierduse sângele rece, ci a învățat manivela înainte.

Produsul filmului s'a pus la dispoziția nenorocitei artistice de către casa Savoia pentru care s'au obținut prețuri fabuloase. Intre licitatori a fost și un reprezentant din România care a plătit pentru un exemplar 20 de mii lei.

Un „tribunal” secret țigănesc la Craiova. La prefectura poliției din Craiova, comisarul special Sevastos, anchetează cazul original al unui așa zis tribunal secret care are ca deviză aplicarea legii talionului.

Iată în ce constă această afacere:

În mahalaua Cornițoiu locuiau țiganii Marin Doneaș și Marin Dudueanu. Acesta din urmă datoră celui dintâi suma de 100 lei. Doneaș murind acum câteva zile, nevasta lui a cerut vătafului țigănesc din acea mahală să împună lui Dudueanu să-i plătească datoria ce acesta avea

către bărbatul său. Vătaful Nicolae Bascrăcea zis Crețu, convocând un așa zis tribunal, a chemat înaintea lor pe Marin Dudueanu, impunându-i sau să dea banii văduvei sau va fi omorât. Ca o asigurare că cel dat judecăței nu va fugi, a fost închis chiar în casa prezidentului tribunalului țigănesc.

Un membru al închipuitului tribunal, anume Gheorghe Păruică fiindu-i frică ca să nu dea de vre-o belea dacă țiganul Dudueanu va fi omorât a reclamat poliției cazul. Autoritățile au găsit legat în casa lui Crețu pe Dudueanu și au început facerea anchetei. Vătaful Crețu aflând de fapta trădătorului Păruică a convocat din nou tribunalul țigănesc care a condamnat la moarte pe Gheorghe Păruică.

Vătaful întâlnind pe Păruică pe stradă i-a aplicat câteva puternice lovituri de cuțit.

Intervenind câțiva trecători au putut scăpa cu viață victima și au dus la poliție pe agresor. Vătaful a declarat că imediat ce va eși din pușcărie decizia „tribunalului” va fi adusă la îndeplinire și Păruică nu va putea scăpa cu viață.

Victima a fost internată la spital.

Ancheta continuă.

Moartea lui Said pașa. Se anunță din Constantinopol: Kutucuk Said pașa, președintele senatului, a încetat din viață în vârstă de 78 ani, după o lungă boală.

Sub domnia lui Abdul Hamid al II-lea el a ocupat vreme îndelungată demnitatea de mare vizir alternativ cu defunctul Kiamil Pașa. A fost de șapte ori mare vizir și odată încă sub noul regim. Inteligent și având o mare experiență a afacerilor, el se bucura de reputația de om onest, diplomat abil deși nu era considerat ca un om politic de mare forță. Persecutat sub Abdul Hamid și-a văzut adesea libertatea și viața amenințate și a trebuit odată să ceară adăpost ambasadei engleze.

Numele său împreună cu acela al lui Kiamil pașa figurează printre oamenii de stat europeni.

Baia electrică contra saturnismului. Din întâmplare un medic din New-York a făcut o importantă descoperire. Această descoperire consistă în a plasa pe bolnavii atinși de saturnism într'o baie sărată supusă la un curent electric. Se va produce în organism o adevărată electroliză a metalului toxic, care va fi cu totul eliminat. Profesorul Thomas Oliver, reputatul toxicolog englez, a verificat metoda și a controlat rezultatele obținute, pe care le consideră absolut certe. Metoda a fost aplicată cu succes la lucrătorii a două mari uzine engleze.

Se divorțează mult. Se divorțează prea mult în America. În 1867, s'au înregistrat 27 de divorțuri la 1000 locuitori și în 1906 s'au constatat 90 la mie. Această progresiune se accentuează în fiecare zi, iar oamenii serioși din America au început să se neliniștească. Senatorul Randsell, din Luiziana, a depus un proiect de lege prin care propune abolirea „absolută” a divorțului, adică divorțul cu facultatea de a se recăsători.

O victorie a chirurgiei. Medicina nu a înregistrat nicăeri — ca în chirurgie — atâtea succese emoționante, atâtea biruinți mari și rodnice. De multe ori bisturiul chirurgului a intervenit cu curaj și siguranță acolo unde boala se părea că înaintase prea mult încât sănătatea era cu neputință — la prima vedere — de restabilit. Nu odată intervenția chirurgului a fost mântuitoare.

O veste care ne vine din Paris, ne vorbește de o nouă victorie a chirurgiei. E vorba anume de operațiile la inimă. Câteva experiențe pe cari le-au făcut la Paris doi chirurși francezi, sunt pline de speranțe. Iată ce experiențe au fost făcute:

Se știe că operațiile la inimă sunt din cele mai dificile. Inima e organul de care bisturiul nu se poate apropia decât cu cea mai mare prudență.

Nu mai în cazul când pereții inimei au fost atinși de un pumnal sau de un glonte, se poate apropia chirurgul de inima care are nevoie de operație în legătură cu astfel de accidente.

Dar endocarditele cronice care se manifestă prin îngrășarea sau deformarea valvulelor — sunt considerate ca incurabile. Această îngră-

șare sau deformare a valvulelor îngreunează circulația sângelui. În consecință aorta, sau artera pulmonară sau valvula mitrală se scurtează. Această scurtare poate produce uneori, chiar moartea. Dar dacă se taie cu bisturiul orificul care s'a strîmțat prea mult, atunci se poate câștiga circulația firească a sângelui.

Acest gând a preocupat pe chirurgii Tuffier și Carrel, cari au făcut mai întâi experiențe asupra cânelui.

Cei doi chirurși au procedat mai întâi la o nesteziere. Au deschis apoi pieptul încât operația s'a putut face la inimă.

Timp de 3 minute — suficiente operației — bătăile inimei se pot opri.

În acest chip au procedat cei doi chirurși. Din cele 6 operațiuni făcute de ei 4 au reușit pe deplin.

Acum se caută ca operațiile să se efectueze și la om.

Nu e sigur dacă aceste operații vor reuși. Dar dacă ele vor da rezultatul dorit, atunci medicina va înregistra una din cele mai frumoase biruințe.

O operă literară a lui Rodin. Din Paris se anunță: O nouă operă a lui Rodin a văzut lumina, însă nu operă plastică, ci operă literară. Ea se numește: „Les Cathédrales” și aduce păreriile unui sculptor despre marile biserici franceze. O mare parte din aceste espuneri a fost deja publicată. Această operă care îl prezintă pe Rodin ca un entusiast iubitor al artei medievale, aduce și o sută de desenuri de-ale lui.

În espunerile lui, Rodin nu face analize arhitectonice, ci mai mult își spune impresiile. El prinde efectul ce-l au diferitele catedrale din Franța asupra spectatorilor și spune că ele sunt o bucată a naturii din această țară, o icoană a sufletului francez.

Cronica socială.

Reprezentățile teatrale în Poșaga de jos. Primim următoarele: În 9/22 Februarie a. c. tinerimea adultă din Poșaga de jos (valea Arieșului), a aranjat în edificiul școlii o petrecere populară și joc.

La această producțiune poporul comunei noastre a arătat un viu interes, luând parte în număr foarte frumos.

Nu pot trece cu vederea că la aceia producțiune a luat parte și mai mulți preoți din comunele vecine.

Cu ocaziunea acestei petreceri, la inițiativa dlui preot gr. cat din Sălciva de jos Iosif Hățișgan sa' făcut și o colecță pentru monumentul regretatului nostru aviator A. Vlaicu. Rezultatul colecției este următorul: Iosif Hățișgan preot Sălciva de jos 1 cor., Simeon Pap preot Săgăja 1 cor., Ioan German preot Oresti 1 coroană 40 fil., Vasile Rusdea preot Poșaga de jos 1 cor., Octavian German inv. Poșaga de jos 1 cor., Ioan Rațiu birțas Belioara 1 cor., Nicolae Zac jude com. și Iosif Dora casar com. în Poșaga de jos câte 30 fil. în total 7 cor. Aceasta sumă s'a trimis la administrația ziarului „Românul”.

ECONOMIA

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

— 5 Martie.

Grâu pe Aprilie	12.50
Grâu pe Maiu	12.43
Grâu pe Octomvrie	11.21
Secară pe Aprilie	9.38
Secară pe Octomvrie	8.68
Ovăș pe Aprilie	7.70
Ovăș pe Octomvrie	7.70
Porumb pe Maiu	6.79

Bibliografie.

A apărut revista pentru literatură, artă și știință „Luceafărul” Nr. 4, 1914 cu următorul cuprins bogat și variat: (*) Tratatul de pace. M. Beza: Cântec (poezie). O. C. T. Sculptorul C. Mearea. Doina Petrean: Cântec (poezie). Zaharia Bărsan: Sonet (poezie). M. Nicoară: Povestea păcii. Manca Basarabă: Baladă (poezie). Al. Bogdan: Monumentul lui Vlaicu. D. N. Ciotori: Ultima scrisoare. I. N. Părvulescu: Clipe de lumină (poezie). Radu S. Dragnea: Poetul St. O. Iosif. Ion Sân-Giorgiu: Cântec (poezie). Dări de seamă: Dr. Silviu Dragomir: Documentele lui Ștefan cel mare. Cronici: Victor Stanciu: Un Gerilă modern. B.: Teatru. T.: Pietorul Gheorghe A. Mateiu. Insemnări: Ernest Häckel. Cursurile „Asociațiunii”. Comisiunea istorică a României. Eminescu în nemțește. Politica culturală. Anuar de Geografie și Antropogeografie. Buletinul societății numismatice române. „Proza”. Pentru Noua Revistă Română. — Bibliografie. Ilustrațiuni: Sculptorul C. Medrea. C. Medrea: Bustul lui P. Popovici; Dr. A. Dobrescu (studiu); Pocăință (compoziție); Schița monumentului lui Vlaicu (Bas-relief); Schița monumentului lui Vlaicu; Copilul Șușu B.; Torso de fată. Păintele Mureșianu și ceilalți întemnițați din Moftinul-mic.

LA LIBRĂRIA „CONCORDIA” ARAD SE AFLĂ DE VÂNZARE:

Guilem Sorban: Piese lirice și jocuri românești pentru piano în 4 caiete. Prețul unui caiet cor. 3.—, 4 caiete împreună cor. 10.— + porto conținutul caietului I: Joc românesc, Hora, Cântec fără cuvinte. Caietul II: Joc fărânesc, Vals lin, Pe scrânciot. Caietul III: Variațiuni asupra temei „Zis'a badea c'a veni”. Joc românesc. Jocul fetitelor. Caietul IV: Mazurca, Ardeleana, Melancolie.

Calendar portativ pentru tinerime pe anul școlar 1913—14. Cu portretul și biografia scriitorilor mai de seamă. Prețul 0.24 + 5 fil. porto.

Teodor V. Stefanelli, membru al Academiei române — **Amintiri despre Eminescu.** Cu o ilustrațiune, faximile și anexe. Cor. 1.50 plus 10 fil. porto.

O serie de 25 feluri ilustrate cu porturi originale românești, modele nouă, din cele mai frumoase. Bucata costă 20 fil., 1 serie de 25 feluri cor. 4.— + porto postl, 50 bucăți cor. 7.— + porto, 100 bucăți franco cor. 14.— Ilustrate nouă cu familia regală, Noutăți ilustrate engleze, peisagiuri, vederi din Arad, etc. cu prețuri moderate.

Hărțile de scris moderne, cu prețuri ieftine.

Fiziologie filozofică. Spitalul. Coranul, Cahalul, Franc-Masoneria de **Dr. N. C. Paulescu** profesor de fiziologie în facultatea de medicină din București. Cor. 3. plus 20 fil. porto.

POȘTA REDACȚIEI.

„Cor. in Abrud”. Dta vorbești de „adevărata surprize artistice” în „Ruga dela Chisetau” și în „Nunta Tiganului”! Faci apoi confesionalism, ataci persoane și ne pui într-o situație atât de delicată, — dar nu semnezi corespondența. Ne scrii: „Vă rog însă a păstra cea mai strictă discrețiune (subliniezi dta!) asupra autorului, ca să nu am neplăceri cu cei vizați”. Ne mirăm de unde atâta îndrăzneală din partea dta, care — ne asigură — că „nu ți-ai putut stăpâni indignarea” și că „n'ai ascuns nici când defectele publice(!)”. Să nu ne mai scrii așa, dta ești „doctor juris” — și-ți vei putea face singur concluziile.

Corespondent. Caransebeș. Nu mai revenim.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Emanoil Comșa, Brad. Am primit 28 cor. în abonament până la 31 Martie 1915.
Ștefan Murgu, B.-Sânmihaie. Am primit 7 cor. în abonament până la 31 Maiu 1914.
Elie Petruțiu, Mercurea. Am primit 7 cor. în abonament până la 30 Aprilie 1914.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Loc deschis.

Sibiu în I/III 1914.

Dlul

NICOLAE PETRINGENARIU,
candidat de avocat

Loc.

Dragă Prietino!

În urma mandatului Tău onorific ne-am prezentat la d. Eftimiu Traian Georgescu, oficiant al centralei „Albina” și am cerut satisfacție cavalerescă pentru ofența comisă în contra Tăieri.

Numitul domn a refuzat categoric — și fără motiv cavaleresc — să-și numească mandatarul în afacerea provocării.

deci a denegat darea satisfacției, prin urmare declarăm chestia aplanată din parte-Ți pe cale cavalerescă.

Și te salutăm ai Tăi:

Dr. Ioan Orăștean. **Liviu Leményi.**

Tot felul de semințe agricole și de grădinărit se capătă la:

MAGAZINUL AGRICOL, SZÁSZSEBES
(proprietar: **Const. Băilă**)

Sămânță de trifoiu, lucernă, dif. ierburi, napi de nutret, mazărice, mohor; tot felul de legumi și flori; cepșoara lungureață și boboloață (arpa-jic) etc. etc.

Numai semințe garantate!

Vânzare în mare și mic!

Bi 1910—3

Caut

o calfă de neguțător

(commis) etatea sub 20 ani, din bransa manufacturii, fierăriei ori băcăniei.

Cornel Vereș

Ve 1909

Végszentmihály (c. Torontál)

UN

CANDIDAT DE ADVOCAT

cu practică bună află aplicare momentană în cancelaria avocatului **Dr. Dionisie Roman,** Mediaș (Medgyes). (Ro 1897)

O FABRICĂ DIN BUCUREȘTI

Caută un funcționar

Se cere: cunoștințe comerciale generale, cunoștință perfectă în scris și vorbit a limbilor germană și română, etate 20-25 ani, necăsătorit, român, serviciu militar indeplinit.

Oferte sub „DURABIL” la Administrația ziarului. Fa 1900—5

Uleiu de sămânță de curcubetă (dovleac) curată, pentru masă. La dorință se trimite muștră.

Lengyel Sándor és Társa Pankota

Le 1856—2)

AVIZ.

De vre-o 8 zile am pierdut 2 iepi tănere de doi ani, culoarea și semnele iepelor pierdute sunt: una rigie (roșie) fruntea albă, și piciorul stâng dinainte alb (pinsen), cealaltă culoare neagră; ferul la grumaz Nr. 19. Acei binevoitori cari ar ști despre aceste iepi să se adreseze economilor din comuna Igris com. Torontal, **Mihai Jelebean Nr. 179 și Florea Crăsta (Partenie) Nr. 178.** (Je 1903—2)

Caută

un candidat mai vechiu (eventual un judecător în penziune etc.).

Dr. Grasser Károly

(Ga 1904)

advocat, Szászsebes.

Bătăturile, scortecenta pielei, a ciorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosești „CANNABIN”
1 sticlă 1 cor. franco
1 corsană 40 fil. 3 sticle franco 3 cor. De vânzare
la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la pragător: Dr. E. FLESCH, farmacia la „CORONAR” în Győr.

E în interesul fiecăruia

că înainte de a-și cumpăra țesătură de sârmă, țesătură pentru garduri site și matrațe de sârmă de oțel, să ceară prospect dela singurul preparator de lucrări de sârmă

Fischer Testvérek

fabrică de țesătură de sârmă și țesătură pentru garduri

Arad, József-főherceg nr. 8.

(vis-a-vis de biserica evang.). Vă veți convinge că aici veți putea cumpăra cele mai bune și mai ieftine țesături de sârmă. Fabrica: str.

Kossuth nr. 45.

(Fi 1866—25)

VIȚĂ AMERICANĂ ALTOITĂ
He 1429
precum și viță americană pentru altoit, cu și fără rădăcini, în diferite varietăți furnizează renumita și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

FR. CASPARI
(Nagyküküllő vm.) Mediaș. — Medgyes. Serviciu conștiințios. Soluri garantate. Catalogul se trimite la cerere gratis și franco. În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel că înainte de a face comanda, oricine poate cere informațiuni în scris sau verbal dela dnii proprietari cari mi au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere ce o pot avea în firma de mai sus.

ANUNȚURI
se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului acesta.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1913.

9 Februarie

208 402 124
1 406 350
156 535 599
32 583 557
13 273 740
11 999 891
17 319 977
4 150 81
6 400 546
856 171
434 121
109 174 687
112 797 717
35 551 129
9 460 873
4 840 013
725 186 776
12 000 000
34 219 790
4 993 400
394 465 790
1 132 287
25 97 862
221 972 404
28 005 243
725 186 776

152 019 124	} stoc metalic {	aur 151 975 880
56 383 000		trate consid. ca aur 56 642 000
Argint și diverse monede		
Portofoliul român și străin		
{ 16 530 600 Impr. pe pe ef. publice 22 946 800		
{ 34 467 600 Impr. pe ef. publ. în ot. crt. 40 791 900		
{ 16 052 957 18 414 643 din care nu s'au ridicat lei 20 545 417 20 246 483		
Imprumutul Statului (fără dobândă)		
Efectele Capitalului social		
Efectele fondului de rezervă		
„ „ „ amort. imobil. mobil. și mașinilor		
Imobile		
Mobilier și mașini de imprimerie		
Cheltuieli de Administrațiune		
Efecte și alte valori în păstrare		
Efecte în gaj și în păstrare provizorie		
Conturi curente		
Conturi de valori		
Conturi diverse		

PASIV

Capital	12 000 000
Fond de rezervă	36 794 298
Fondul amort. imobil. mobil. și mașini	5 309 358
Bilete de bancă în circulațiune	407 587 380
Dobânzi și beneficii diverse	1 087 711
Conturi curente și recipise la vedere	30 414 481
Efecte și alte valori de restituit	253 234 194
Conturi diverse	41 089 408
Taxa: Scont 6%, Dobânda 6 %	

1914.

1 Februarie 8 Februarie

208 711 467	208 617 880
1 526 779	537 906
178 816 933	172 021 082
45 607 926	43 193 233
12 802 059	12 802 059
11 999 674	11 999 674
16 945 877	16 945 877
4 070 281	4 070 281
6 545 847	6 545 847
1 003 591	1 005 07
350 425	456 336
144 934 467	145 924 092
108 299 727	108 066 328
12 801 342	15 559 430
23 818 021	23 784 125
9 232 414	9 549 472
787 516 830	787 078 748
12 000 000	12 000 000
36 794 298	36 794 298
5 309 358	5 309 358
407 587 380	399 851 080
1 087 711	1 315 427
30 414 481	31 245 440
253 234 194	253 990 420
41 089 408	40 572 725
787 516 830	781 078 748

MINISTERUL FINANTELOR
Direcțiunea Contabilității Generale a Statului
și a Datoriei Publice.
Datoria Publică.

Nr. 177231

din 10 Februarie 1914.

PUBLICAȚIUNE

A 40-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 5% amortibilă din 1894, internă, împrumutul de Lei 6,500.000, se va efectua în ziua de 1 (14) Martie 1914, ora 10 dimineața în sala specială a Ministerului Finanțelor, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în „Monitorul Oficial” Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri în valoare nominală de Lei 55.000 în proporția următoare:

6 titluri à 5000 lei	30.000 lei
50 „ „ 500 „	25.000 „
56 titluri p. o valoare nom. de	55.000

Publicul este rugat a asista la tragere.

Directorul Contabilității Gen.
a Statului și a Datoriei Publice.
D. Petrovici.

Pruni bosnieci

„Regina Balcanilor”, —
„Regina Bosniei” și —
„Tarul Dașan”.

ultol puternic, de dol-trel ani, încercați în Bosnia, varietățile cele mai nobile și cu poamele cele mai mari, oferă

Savo T. Kojdici

în Brčko (Bosnia).

Cunoscutul meu stabiliment de pruni și școala mea de pruni se găsește în cel mai splendid tînut cu pruniște din Bosnia. Premiat cu prima diplomă a guvernului țării bosniac-herțegovinean, precum și la expoziția din 1896 dela Budapesta, în 1898 la Viena cu medalia de argint, în 1900 la expoziția universală din Paris, în 1910 cu medalia de aur în Serajevo, și în 1912 în Brčko.

50 bucăți, ultol puternic, pe ales, de 3 ani cor. 50 ambalaj franco, gara Brčko (Bosnia) Prune fine uscate în lăzi de câte 5 chigr. cor. 6.— dela Brčko.

(Ko 1841—20)

PRIMA TURNĂTORIE DE CLOPOTE. TELEFON 77—51.

Jurisics Márton

BUDAPESTA, Rózsa-u. 51 — 53.

Execută orice lucrare în această branșă: expedează clopote excelente cu tonuri curate și pline, retoarnă clopote vechi, remontează clopote vechi pe coroane învârtitoare din fer vărsat sistem Pozdech, eventual pe coroană învârtitoare din fer făurit. Schimbă limbi învechite etc. Execută statui drepte și orizontale din fer de clopote, cu preturi moderate. — Cu prospecte servesc cu plăcere

Mal departe execut tot felul de ar anjament complete pentru ateliere de lăcătușerie și țaurărie.

motor de clopote și fabricant de saluri pentru clopote (Ju 1489)

HEGYI JÁNOS, lăcătuș

măestru lăcătuș. Atelier de mașini și depozit de mașini agricole.

Telefon: 67.

AIUD--NAGYENYED, Strada Tövisi-utca (Casa proprie).

Oferă totfelul de mașini agricole, pluguri de oțel invenție proprie, tăietoare de sfele și secică, despoitoare de porumb, rășnițe de orz, mașini excelente pentru cusut, pentru casă și industrie. Apoi totfelul de lucrări în această branșă pentru zidiri și lăcătușerie cu prețurile cele mai ieftine. Pentru calitatea și perfecta lucrare a mașinilor cumpărate dela mine dau cea mai mare garanță. (He 1527) Prețcurent gratis.

Stoboare de sârmă tari și trainice! Fabricație de prima calitate.

Ifj. UTRI PÁL

Baja, str. Erzsébet Királyné nr. 58.

Oferă on. public matrațe excelente de sârmă p. paturi, în orice mărime, cu prețul de 8 cor. Trimițându-mi-se mărimea internă a patului expediez imediat marfa; execut cu prețuri foarte ieftine gard de sârmă pentru curte, grădină și vii, apoi șezuturi pentru trăsuri, case pentru gălîțe, prinzătoare pentru muște, curse pentru șoareci și cloțani, acoperitoare pentru alimente și dulapuri îngrădite cu sârmă, site și ciururi, precum și orice lucrare în branșă mea. (U 1463)

CEL MAI MODERN INSTITUT TIPOGRAFIC
ROMÂNESC DIN UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA”

SOCIETATE PE ACȚIUNI ARAD, STR. ZRINYI NRUL 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie, ca: *mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișee*, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare totfelul de *opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocatiale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri*. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine. — Executare promptă. — Prețuri moderate.

Dacă comandați ceva

ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm

vă referiți la ziarul nostru.

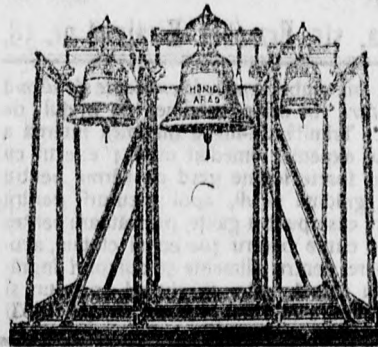

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție, veți fi bine serviți, firmele respective având nevoie de recomandarea noastră. În caz, că am primi oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului
„ROMANUL”.

O nouă invențiune de clopote!

Clopotul rezontor brevetat este alcătuit așa că fortifică nu numai un sunet, ci și alt sunet armonie și astfel **asmenitor acordului** dă un sunet plin, puternic și sărbătoresc precum și adânc.

Echipamente p. clopote de fer
Staluri " " " "

Prospecte și preliminar de spese gratis.

Friederich Hönig

fabrică de clopote brevetată

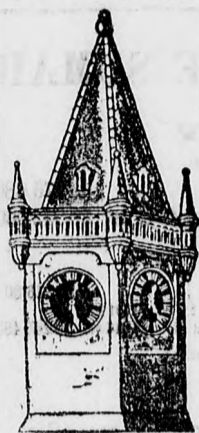
Arad, str. Rákoezi nr. 11-28.

CEASURI PENTRU BISERICI.

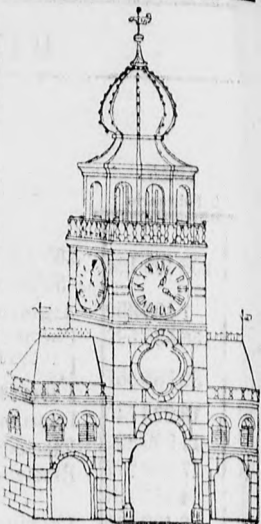
**SZÁNTHÓ
GYULA**

fabrică de ceasuri pentru biserici

NAGYVÁRAD,
Damjanich-utca 30 szám.

Oferă ceasuri pentru biserici cari se trag odată pe săptămână, odată la 8 zile și odată la zi, durabile și precise. Prețuri ieftine. Fabrică cu putere electrică. Garanția pe mai mulți ani. Prețurent la dorință se trimite gratis. Plăci (tablă) pentru ceasuri cari luminează noaptea, executate admirabil. — Prețuri ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

ROG! !!ROG!! ROG!

să nu neglijați a cere prețurentul ieftinei, și buneii fabrice de obiecte pentru biserici a firmei.

VRANICI și TAUSCH auritori.

Neuplanta (Ujvidék), str. Dunărei nr. 15.

la „Crucea de aur”.

(Va 1634)

600

de jugăre pământ bun arător

(Proprietatea Sombory; în hotarul Zutor și Nagy Sombör, comit Cluj) a fost vândut la licitație cu bagatela sumă de 200 cor. per jugăr. Oferte noi se pot da până cel mai târziu la 14 Martie n. la amezi împreună cu un vadiu de 10⁰ la judecă oria cercuală din Hidalmás (Hidalmási járá biróság). Mai încolo, un admirabil mare castel domnesc a fost vândut cu 16 000 cor. Și pentru acestea se poate da la acelaș loc, nou ofert.

Ke 1905

„Cassa de păstrare în Dezna“ societate pe acții.

CONVOCARE.

Invităm pe domnii acționari ai „Cassei de păstrare în Dezna“ societate pe acții la a

5-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Dezna, Joi în 26 Martie 1914 la 11 ore a. m. în localul institutului.

Obiectele:

1. Constituirea adunării generale.
2. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghere, despre gestiunea anului 1913.
3. Aprobarea bilanțului, împărțirea profitului curat și darea absolutului membrilor din direcțiune și din comitetul de supraveghere.
4. Propunerea acționarului Ioan Tirla și soții pe baza § 19 din statute, referitoare la afilierea, fuzionarea, ori disolvarea institutului și a modificării § 20 din statute eliminându-se dispozițiunea: de a depune acțiunile la cassa institutului pentru a putea acționarul respectiv să participe la adunare cu vot decisiv.

Dezna, la 3 Martie 1914.

Direcțiunea.

Notă. In sensul § 20 din statute, numai acei acționari au vot decisiv în adunarea generală, cari cel puțin cu 30 de zile sunt însemnați ca proprietari de acții în registrul acțiunilor și au depus acțiunile sau plenipotențele la cassa institutului pe lângă revers, până la deschiderea adunării generale. Plenipotențatul trebuie să fie însuși acționar al institutului.

Contul bilanț la 31 Dec. 1913 — Mérleg-számla 1913. december 31.

Active	Vagyon	Pasive	Teher
Cassa în numerar — Pénzkészlet	1869 65	Capital societar — Részvénytőke	40000
Giro	1090	Fond de rezervă — Tartalékalap	2299 65
Cambii — Váltók	94930	Depuneri — Betétek	24515 28
Capital social restant — Hátralékos részv. tőke	5987 82	Reescont — Visszeszámitolás	38002
Acții — Részvények	630	Creditori — Hitelezők	11 40
Amortizare — Leírás	30	Dare după interese de dep. — Be nem fizet. tőke kamat adó	64 33
Mobilier — Felszerelés	580	Inter. dela rat. de acții — Fel nem vett részv. részl. után járó kamat	98 69
Amortizare — Leírás	180	Dividendă neridicată — Fel nem vett osztalék	283 75
Debitori — Adósok	4880 13	Interese transit. anticip. — Átmeneti előleges kamat	1473 80
		Profit curat — Tiszta nyereség	3008 70
	109757 60		109757 60

Contul Perdere și Profit — Veszteség- és Nyereség számla

Debit — Tartozik	Credit — Követel		
Interese de depuneri — Betéti kamatok	1420 21	Interese de escont — Váltó kam.	13732 86
Interese de reescont — Visszeszámitolási kam.	4616	Proviziuni — Jutalékok	17
Salare — Fizetések	1200		
Spese — Költségek	1442 67		
Porto	128 93		
Dare dir. și comunală — Allami és községi adó	1343 63		
10% dare după interese de dep. — 10% betéti kamat adó	142 02		
Competință de timbru — Bélyeg illeték	17 70		
Chirie — Házbér	220		
Amortizare — Leírás din acții	30		
din mobilier	180		
Profit curat — Tiszta nyereség	3008 70		
	13749 86		13749 86

Dezna, la 3 Martie 1914.

Pentru contabilitate: St. Peneșiu m. p.

DIRECȚIUNEA: — IGAZGATÓSÁG:

Zaharie Milian m. p. Ioan Toutan m. p. Pintea Covaciu m. p. Ioan Tirla m. p. Iosif Brad m. p. presid.

COMITETUL DE SUPRAVEGHERE: — FELÜGYELŐBIZOTTSÁG:

Subscrișul comitet de supraveghere am revidiat conturile prezente (Bilanț și Perdere și Profit) și le-am aflat în deplină consonanță cu cărțile institutului. — A felügyelő-bizottság jelen Mérleg számlát átvizsgálván azt rendben és az intézet könyveivel összhangzóan találta.

Dezna, 3 Martie 1914.

Dr. Aurel Grozda m. p., presid. Simion Căpăian m. p.

Pavel Jebea m. p. Alexandru Zdrinca m. p.

Teodor Beldea m. p. Ioan Brad m. p.

Rétay și Benedek

intreprindere industrială de artă bisericească, sculptare de amvone, și altare și statui, — aurre și decorație de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház)

In atelierul nostru se execută: altare amvone presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesari la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrare artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Horváth Béni

mehanic

Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 18 sz.

Recomandă în atenția publicului din loc și provincie, atelierul său mehanic aranjat de nou, unde primește comande și reparări de lucruri ce aparțin în branșe precum mașini de cusut, de scris, biciclete și gramofone, etc. — Utensiliile acestor mașini le are în depozit.

Reparaturile se efectuează repede și prompt.

Ho 1221

Înștiințare.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public din Arad și provincie, că

Biroul de expediare al izvoarelor de ape minerale dela Parád

a înființat în

Arad, str. Deák Ferenc 36.

un mare depozit în prăvălia mea de ape minerale,

unde renumita apă amară sulfată de Parád se vinde în mic și în mare. totdeauna în stare proaspătă. Dela 10 sticle în sus expediez acasă oriunde în Arad.

Cu toată stima:

Kardos Miklós

vanzător de ape minerale

Arad, str. Deák Ferenc 36.

(In curte).

Ka 1901

Nr. telefonu ui 686.

Dufek Kálmán,

atelier de colorat și
fabrică de curățire
pe cale chimică

Cluj (Kolozsvár), str. Hegedüs Sándor nr. 5.

Recomandă colorarea și curățirea pe cale chimică a hainelor de dame și bărbați, perdelelor, lucrurilor brodate și de mână etc în bucate gata sau desfăcute de o altă, pe lângă o executare conștiințoasă și recunoscută de solidă. Am introdus: desinfectarea și curățirea penelor, la caz de urgență în timp de 12 ore. — Comandele cu poșta conștiințioasă și punctual. — Hainele de doliu se execută cât se poate de repede.

Du 1345

NUMAI IN SALONUL DE MODA

GEORGE RUMMEL

SIBIU, Honterusgasse n. 5

se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Pune la dispoziția stîm. dame cele mai nouă și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8-10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 oare de două ori. Haine de doliu le execută în 12 ore. (Ru 964)

Convingerea e siguranța cea mai bună. La comanda mari mă prezint oriunde pe speșele proprii.

Atențiune!

Atențiune!

JOHANN KLEIN, mașinist diplomat.

Atelier de lăcătușerie pentru edificii, mașini și lucrări artistice, atelier pentru reparaturi de mașini, Căpire mantogen și strugărie de mașini cu putere motorică proprie în

Biserica-Albă, (Fehértemplom) str. Capelei, casa proprie.

Aduc la cunoștința on. public, că restaurarea atelierelor mele instalând

un motor 14 PH. cu olei brut și 3 noue mașini ajutătoare e terminată.

Renovarea aceasta a atelierelor mele și mașinile ajutătoare cari le-am avut și mai nainte, îmi dau posibilitatea de a lifestra stimaților mei mușterii lucrări și mai ieftine și mai exacte.

Lucrările urgente se iau imediat în lucrare.

Totodată aduc la cunoștința celor interesați că mi-a sosit

Legătoarele Original Standart (Manilla)

și le vând cu cele mai ieftine prețuri.

Pentru binevoitoare număroase comande rog cu stimă

Ke 1095

JOHANN KLEIN.

Rog!

Atențiune!

Rog!

Pentru evitarea neînțelegerilor, rog a nu confunda firma mea cu alte firme asemănătoare.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 28,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de Institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloacește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”), AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉKES, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Jozsefföherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria” Ba 240—156) Telefon nr. 850

Agentură principală: IULIU ROȘESCU, Cluj (Kolozsvár), Kossuth L.-u. 26.

Agentura principală Lugos, la filiala „ALBINA”.